N° 2023 — 18[illegible]

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5,00; voor de buitensteden ƒ6,00; franko door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANKO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

VRIJDAG, 23 DECEMBER.

Bij dit Nummer behoort een Bijvoegsel.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 22 December.

De algemeene beraadslagingen over het voorstel der negen hadden het voorkomen van eindeloozen duur te zullen worden, daar nog twee en twintig leden zich als sprekers hadden doen inschrijven; doch in de *avondzitting* van gisteren zijn die algemeene beraadslagingen, ingevolge eene motie van orde door den heer van Goltstein gedaan, niet zonder velerlei tegenkanting, gesloten met 48 tegen 16 stemmen. Daarna zijn de artikelen 1, 2, 3 en 4, allen één voor één en alzoo het geheele ontwerp *verworpen* met 41 tegen 24 stemmen.

Tegen de heeren Rochussen, Storm van 's Gravesande, van Reede van Oudtshoorn, Godefroi, Mackay, van Goltstein, Taets van Amerongen, van Nispen van Sevenaer, Engelen, Sander, Sleeswijck Vening, Bieruma Oosting, Dirks, van Asch van Wijck, Schnerbeque Boeije, Groen van Prinsterer, Gevers van Endegeest, van Foreest, de Brauw, Wintgens, Schimmelpenninck van der Oye, Elout, van der Brugghen, van Franck, Rijk, Heemskerk, Donker, van der Veen, van Deinse, van Heiden Reinestein, Baud, Stolte, van Rappard, van der Poel, van Lijnden, Hoffmann, de Kempenaer, graaf Schimmelpenninck, Bosscha, Hoekwater en de voorzitter (Boreel van Hogelanden.)

Voor de heeren: de Lom de Berg, Hugenholtz, Zijlker, Reinders, Blaupot ten Cate, van Bosse, Hengst, Slichen van Domburg, Jespers, Thorbecke, de Poorter, Meeussen, van Hoevell, Strens, Luijben, Storm, Westerhoff, Beens, van Eck, Bots, van Wintershoven, Sloet tot Oldhuis, Dommer van Poldersveldt en de Man.

(*Vervolg van het Bijvoegsel.*)

Wat het tonnegeld aangaat, ook dat punt zal door een der mede-voorstellers behandeld worden. De minister van Finantien heeft daaromtrent berekeningen medegedeeld, naar aanleiding van consulaire berigten of andere officieele stukken. Hij oppert den twijfel of die berekeningen wel juist zijn. Immers in 1851 is het vraagstuk bij het onderzoek der scheepvaart-wetgeving behandeld. Ook toen zijn er opgaven gevraagd, waarop hij zijne berekening heeft doen steunen. Daarbij komt, dat het hem is toegeschenen, dat inderdaad de accuratesse van de gedane opgaven valt te betwijfelen. Men heeft dat tonnegeld de locomotief van het voorstel genoemd. Hij vraagt, of die vergelijking wel de juiste is en of niet welligt het tegenovergestelde het geval is. Hij herinnert, dat hij vroeger een voorstel nopens deze zaak gedaan heeft, dat hij zich later verpligt zag, in te trekken.

Ten slotte zegt Spr., dat het beginsel der voorstellers is, dat op de akcijnsen op de eerste levensbehoeften op het voorbeeld van Engeland moet worden teruggekomen. Het is zijne overtuiging, dat men door den stroom des tijds, door den grondtoon der eeuw daartoe geleid wordt. Het is zijn doel, om op gematigde, maar standvastige wijze op dien weg vooruit te gaan. Hij hoopt noch ter regter, noch ter linkerzijde van dien weg af te wijken. Hij hoopt, dat hij zich door geene verkeerde voorstellingen zal laten begoochelen en wenscht dat doel steeds voor oogen te houden. Welk lot ook aan het voorstel beschoren zij, komt het hem voor, dat het niet formeel is tegengesproken, dat de finantien van den Staat eene afschaffing van belasting gedoogen. Mogelijk ligt het aan hem, maar het is hem toegeschenen, dat de verklaringen van de ministers van Finantien en van Buitenl. Zaken niet zoo eensluidend waren. De eerste heeft geen uitzigt op veranderingen in de belastingen gegeven. Spr. houdt zich aan den straal dien hij in de rede des ministers van Buitenl. Zaken gemeend heeft te ontwaren. Als die hoop mogt worden verwezenlijkt, dan zullen de voorstellers zich verheugen, dat de poging, hetzij dan door de oppositie gedaan, maar zeer zeker niet door eene stelselmatige oppositie, een gewenscht gevolg zal hebben opgeleverd.

De *minister van Justitie* acht zich verpligt den vorigen spreker op een paar punten te beantwoorden. Hij gelooft, dat die spreker zich bedriegt in zijne finantieele berekeningen, maar hij acht het voor zeker, dat, zoo er bij gewone inkomsten een overschot bestaat, elke regering (en zeker de tegenwoordige) zich gelukkig zal rekenen, als zij eene vermindering van lasten kan voorstellen. Elke regering zou gewis die gelegenheid aangrijpen. Maar al ware die finantieele toestand zoo gunstig, dan nog zou de vraag ontstaan, of men juist nu tot de afschaffing zou besluiten. Over de keuze van het middel weidt hij niet uit. Alleen zal hij zeggen, dat door het gedane voorstel geene hulp wordt verleend aan hen die lijden, maar dat men te gemoet komt aan hen, die den akcijns kunnen betalen. De gedane keuze is dus ongelukkig. Maar de afschaffing eener belasting op dit oogenblik is in allen gevalle ongeraden. Z. Exc. vestigt toch een blik op den politieken toestand der aarde. Hij gelooft, dat als de spreker met aandacht de openbaar gemaakte verklaring der vier mogendheden naleest, hij minder gerust zal zijn, vooral wanneer men daarbij in aanmerking neemt, dat Perzië de zijde van Rusland heeft gekozen. Elk, die een blik geslagen heeft in de geschiedenis, moet dan wel bekommerd zijn voor de gevolgen. Hoe dit ook zij, de politieke toestand is niet helder. Al bestond er dus een overschot op de gewone inkomsten, men zou zich daarvan niet moeten ontdoen. De spreker is met zijne rekening krap uitgekomen. De duurte der levensmiddelen drukt echter reeds op het budget van uitgaven. Het is dus te voorzien, dat er eenige tonnen meer zullen worden gevorderd. Zoodra dit het geval is, gaat de berekening mank en ontstaan er op nieuw te korten.

Spr. heeft gewezen op den weg van de bezuinigingen en op het verslag van November 1848. Z. Exc. zou kunnen vragen, of in de laatste jaren door het vorig Ministerie dat verslag is in het oog gehouden. Hij weet ten minste niet, dat na de aftreding van het Ministerie van 1848, het volgend Ministerie de beginselen van dat verslag in toepassing heeft gebragt. Het moge hier en daar geschied zijn, doch in de hoofdpunten, werd het, gelooft hij, niet gevolgd. Daarom bevreemdt het hem, dat juist een lid van het vorig Ministerie hem dat verslag voor de voeten werpt. Z. Exc. herinnert dat het bedoelde verslag is opgemaakt in een jaar toen er een te kort van millioenen ontstond en men niet tot zuinigheid maar tot karigheid moest overgaan. Dat verslag bevatte grondslagen en algemeene trekken, om in den nood te gemoet te komen. Dat blijkt uit het slot van hetzelve. En het antwoord des Konings op dat verslag was, dat Z. M. bij de bestaande noodzakelijkheid tot bezuiniging, zich over het geheel daarmede wel kon vereenigen. Ware toen de finantieele toestand zoo geweest als die werkelijk nu is, dan zou menig punt van bezuiniging niet aangeraakt zijn. Even als toen is hij voor bezuiniging gestemd en is hij van oordeel, dat elk minister doordrongen moet zijn van den geest des ministers van Finantien en alles aanwenden, om, als de dienst er niet onder lijdt, de uitgaven te verminderen. Dat verslag kan echter den voorstellers niet baten, want juist onder het vorig Ministerie werden de meeste uitgaven voor publieke werken toegestaan of toegezegd. De uitgaven liggen er, de gemaakte rekening kan dus geen steek houden. De finantien zijn pas uit hare ziekelijken toestand hersteld. Even als aan eenen hersteldeu persoon, mag men op de finantien toepassen de regelen: wees voorzigtig, doe geene uitspattingen, opdat gij niet op nieuw in uwe oude kwaal vervalle.

De heer *van Bosse* komt op tegen de bewering, dat er eenige grond zou zijn gegeven, om de gemaakte berekeningen krap te noemen. Wat de beginselen van het verslag van 1848 betreft, zij zijn wel degelijk in vele opzigten door het vorig ministerie opgevolgd, als: die nopens het Koninklijk Nederl. Instituut; de opheffing der werf te Rotterdam; de vereeniging der akademie te Breda en het instituut van Medemblik; de nieuwe regeling van het kollegie der raden en generaalmeesteren der munt, en de opperhoutvesterij. Hij doet eene paar vragen aan den minister van Finantien: 1°. om te bespoedigen de mededeeling van de staten der opbrengst van de belastingen gedurende de verloopen elf maanden; en 2°. omtrent de gelden nog voor amortisatie beschikbaar, daar Z. Exc. zich onlangs heeft laten dwingen, om nog twee mill. meer over 1852 voor dat doel te bestemmen. Het is geen verwijt, maar hij dringt op verdere amortisatie aan.

De *minister van Finantiën* zal niet gewagen van den dwang die hem zou zijn aangedaan. Anders zou hij kunnen wijzen op den grooteren dwang, die zijnen voorganger werd aangedaan, toen deze de konversie van ¼ op ½ pCt. moest verhoogen. Hij heeft alleen het woord gevraagd, om de gegrondheid zijner berekeningen over het tonnegeld te staven. Tegen de stellige ontkentenis van den spreker stelt hij eene stellige afirmatie over.

Den heer *Hugenholtz* komt het voor, dat de opgaven, welke door den minister zijn medegedeeld, niet juist kunnen zijn.

De minister antwoordt daarop, dat het hier een sekondair punt betreft, maar dat hij geheel bereid is de bescheiden op het bureau neder te leggen; dan kan men zich van de juistheid overtuigen.

De heer *van Bosse* merkt op, dat hij alleen betwijfelt heeft de juistheid van hetgeen aan den minister is medegedeeld, maar dat hij geen oogenblik de waarheidsliefde van den minister heeft in twijfel getrokken. Wat de konversie aangaat, zoo de vorige minister van Finantiën niet den schoorvootende tot het ontwerp der 3½ pCt. is overgegaan, dan blijkt het uit de ondervinding, dat de toenmalige minister niet zoo geheel verkeerd heeft geoordeeld.

In de dagzitting van gisteren, Woensdag, zijn de beraadslagingen over de vleesch-wet voortgezet en behoort het eerst aan den heer de Man, een der voorstellers het woord. Hij zegt, dat, welk lot het voorstel ook moge hebben, het dit genoeg zal hebben gehad, dat het belastingstelsel, met de daaraan verbonden vraagpunten, grondig is onderzocht, en de partijen over elkander meer uitkomen. Vroeger was daartoe alleen de gelegenheid bij de wet op de middelen; men bepaalde zich toen bij het uiten van wenschen, en dan zeide de Regering telkens, dat zij die zou in overweging nemen, zou onderzoeken, en alles eindigde dan met de aanneming van de middelen-wet.

De hoofdvraag is thans meer in bepaalde diskussie gekomen: de vraag, of de tijd daar is om langzamerhand tot ontheffing van de mindere en lagere standen, door opheffing van sommige belastingen, over te gaan. *Dat* is het terrein, waarop men zich thans beweegt; en het voorstel, zegt spr., is een eerste stap om tot oplossing van dat vraagstuk te geraken. Zijns inziens veroorlooft de staat der schatkist om daartoe over te gaan.

Wat de taktiek der tegenstanders betreft, meent spr. eene opmerking in het midden te mogen brengen over een zonderling verschijnsel daarbij: immers, de *hoofdvraag* heeft ondersteuning gevonden. Zonderling noemt hij dit, als hij let op de diskussie over de wet op de middelen en op het verslag nopens het voorstel: maar dat kwam overeen met de taktiek, die men dikwijls gezien heeft. Men isoleert ons voorstel, zegt spr., en wijst op andere middelen, en tracht voor zich zelf zijdelings naar die populariteit, welke men ons beschuldigt, dat wij najagen. Nog meer; men sticht verdeeldheid en zoekt zoodoende bondgenooten in de hoofdzaak van ons af te trekken.

Spr. schetst die taktiek nader, wat betreft het akcijnsstelsel, ook in verband met hetgeen in vroegere jaren deswege was voorgevallen. Werd er een voorstel gedaan tot afschaffing van den akcijns *met* equivalent; dan was het de benevelde politieke horizont, die er zich tegen aankantte; dan was het equivalent niet voldoende; en was het weder voldoende, dan wilde men liever iets anders. — Ook nu ziet men hetzelfde: nu moet het niet zijn *'t geslagt*, maar het gemaal.

Hadden de voorstellers alleen te doen met tegenstanders, hij had daarover gezwegen, maar het zijn stellingen van onze bondgenooten in de hoofdzaak. Hadden wij het *gemaal* voorgeslagen, dan zouden *anderen* gezegd hebben, neem de *brandstoffen*, of, als wij *brandstoffen*, hadden voorgeslagen dan zouden anderen het *geslagt* verlangd hebben.

Onze tegenpartij, zegt spr., heeft het doel van het voorstel beter begrepen, zie § 7 van het voorloopig verslag. Men heeft het voorstel daar genoemd: »eene eerste *bres* in de akcijnsen, een *eerste* stap," en verder zeide men, »dat het moest leiden tot trapsgewijze vernietiging van alle akcijnsen." Ja, zegt spr., ons doel is eene *bres*, maar niet tot vernietiging van AL de akcijnsen. Daartegen moet hij protesteeren; maar wij willen de ongelijke verdeeling wegnemen, door ontheffing van de eerste voedings-middelen, en het overbrengen van sommige lasten op *geprivilegeerde* standen in zaken van belastingen.

Dat is de stap, dien de voorstellers verlangen dat men

dus; daartoe is noodig volharding en eensgezindheid, en geene verdeeldheid. — Hij gaat vervolgens over tot toetsing van sommige punten.

Sommigen prijzen bij voorkeur het *gemaal* ter afschaffing aan: de voorstellers hebben daarover te lang geraadpleegd, maar zij zijn afgestuit op de *onmogelijkheid*, omdat het bedrag daarvan te hoog is. Daar zou een *equivalent* moeten zijn; want anders ware de afschaffing te regt vermetel te noemen. Dus daartoe zouden de voorstellers niet overgaan, en van daar het tegenwoordig voorstel, met beperkter afschaffing. En desniettemin beschuldigt men ons van bejag naar populariteit; want ware dat het geval, dan hadden de voorstellers toch zeker eerder de afschaffing van het gemaal voorgeslagen. Maar was het bij dat verlangen naar de ontheffing van dat middel wel ernst? Spr. betwijfelt het; immers geen hunner, die het gemaal afgeschaft wilde hebben, heeft daartoe een voorstel gedaan: zij zagen dus zeker ook de *onmogelijkheid* in, om daartoe over te gaan. Het zijn toch dezelfde leden, die hier met vuur verdedigd hebben, dat de *tijd dringt* en dat er middelen *moeten* aangewend worden.

Andere bestrijders gaven palliatieven op: hef de opcenten op, zeiden zij. Welke te gemoetkoming zou dit zijn? zegt spr. Dit zou nog geen $\frac{1}{4}$ der belasting zelve bedragen, en de formaliteiten zouden blijven; dezelfde aanraking met den fiskus, tijdverlies, enz.

En wat is er nu van de *tijdelijke schorsing* der rogge-belasting? vraagt spr. Ook zij, die dat willen, zouden dezelfde insinuatiën en achterdocht opwekken. Men zou *ook* gezegd hebben, het is om *duurzame* afschaffing, om populariteit te doen. Afgescheiden daarvan is het reeds bewezen, dat die schorsing onuitvoerbaar, en ongelijkwerkend zou zijn, in verband met de belasting op de tarwe.

Rekenen die bestrijders soms op plannen der regering? Spr. wenschte, dat hij dit ook kon; maar hij heeft dat vertrouwen niet, als hij let op de verklaringen der regering, dat de *tijd nog niet daar is*. Hij vreest, dat men zich hier aan illusien zal overgeven. Immers wijst hij op het antwoord der regering bij de wet op de middelen, toen gezegd werd, »dat er geene afschaffing kon plaats hebben"; dat »zij bepaaldelijk weigert tijdelijke afschaffing van het gemaal, nopens de rogge."

Hebben nu de discussien *verandering* in dezen aangebragt? Heeft men grond, dat de regering van die verklaringen is teruggekomen? Spr. gelooft het niet. Hij heeft de jongste redevoeringen des ministers herlezen, en geene beloften gevonden, evenmin als bij de wet op de middelen. Spr. beroept zich ook op de discussien en rede des min. v. Fin., in antwoord aan den heer van Nispen, bij de middelen; dat karakteriseert volkomen het standpunt der regering. En nu vraagt hij: of zij daarmede gerust stelt hen, die meenen dat er *gehandeld* moet worden. — Zelfs de heer Groen heeft toegestemd, dat er *gehandeld* moet worden; hij wacht met ongeduld daarop, hij wilde geene toezeggingen, maar *daden*.

En nu de diskussien over het voorstel: hebben die hunne uitzigten vermeerderd? Integendeel, *verminderd*. Spr. bewijst dit uit de rede des ministers van gisteren. Volgens Z. Exc. kan de schatkist geene meerdere opofferingen (dan de wet nopens den vrijen invoer van levensmiddelen) lijden, en dus geene toezegging.

Men zegt, uw voorstel beneemt de kans voor andere afschaffing, die men op 2 à $2\frac{1}{2}$ millioen berekent. — Spr. antwoordt, dat dit niet overeenkomt met het stelsel van hen, die beweren, dat er *dadelijk* voorziening noodig is. Hij verzoekt dus die vroegere bondgenooten nog eens met ernst na te denken over hunne uit te brengen stem. Want in de hoofdzaak zijn zij het met de voorstellers eens. Zelf doen zij geen voorstellen; de verklaringen der regering kunnen hun niet voldoen. Waarom vereenigen zij zich niet met ons om het initiatief tot een eersten stap te nemen? Weigeren zij dit soms, omdat ons voorstel de goedkeuring der regering niet wegdraagt? Dat zou beleedigend voor hunne waardigheid zijn; maar spr. gewaagt er van, omdat de heer de Kempenaer zich van dien grond had bediend tot afrading van ons voorstel.

Spr. was verbaasd daarover, dit uit *zijn* mond te hooren, daar hij steeds *zelfstandigheid* en *geestkracht* bij de Kamer verlangde, zonder omzien hoe het Ministerie dat opnam.

Spr. herinnerde zich dadelijk het gebeurde in 1846 bij de revisie van het Regl. van Orde, ter zake van het regt van amendement. Hij brengt de rede van den heer de Kempenaer bij, van 26 Maart 1846; en vraagt of men den raad van dien redenaar van 46 of 53 zal willen volgen. Hij hoopt het eerste.

De heer *Reinders*, mede een der voorstellers, zal steeds voortgaan met onbevooroordeeld, zonder aanzien des persoons, zijn gevoelen te openbaren, hoe men hem dan ook klassificeere. Verschil van gevoelen zal wel altoos bestaan. Hij heeft steeds geijverd tegen den akcijns op de eerste levensbehoeften, vooral op het gemaal; maar als hij nu let op de tegenwoordige omstandigheden en op het vooruitzigt, dat de prijzen van het vleesch bij behoud van den akcijns langer hooger zullen blijven, dan die op granen; als hij wijders in aanmerking neemt de schrikbarende afneming van het gebruik van vleesch bij de mindergegoeden, als hij dat alles te zamenvat, dan mag hij niet aarzelen de afschaffing van het geslagt voor te stellen, als in strijd met de belangen van $^{9}/_{10}$ van de bevolking.

En wat het tonnegeld betreft, de afschaffing daarvan zou strekken, om de belemmeringen, die op den invoer nog bestaan, op te heffen.

De vrijheid van menschelijken arbeid, de vrijheid van voortbrenging, zegt Spr. zijn de hefboomen van de welvaart der natie. — De vrijheid van handel en nijverheid is even noodig op het materieel gebied als de vrijheid van godsdienst voor de zedelijke ontwikkeling. Dat is zijne leer en dat moet niet verward worden met de toeschrijving van bijoogmerken en met in het voorstel te lezen wat er niet in staat. — Dat is eene taktiek om de hoofdzaak en haar verband tot het algemeen belang op den achtergrond te plaatsen.

Spr. somt al die beschuldigingen en insinuatien op zoo als die in de verslagen en in de discusiën zijn bijeengebragt vermengd zelfs met persoonlijke aantijgingen. Hij resumeert ook de stellingen van de tegenstanders en de vele onbegrijpelijke argumenten, door hen in 't midden gebragt, en die, zegt hij eigenlijk nederkomen op geringschatting der mindere klasse, en miskenning van den tegenwoordigen nood en den toestand der wetgeving.

Vervolgens weêrlegt spr. breedvoerig de berekeningen in het verslag voorkomende, met betrekking tot den prijs, waarmede de accijns het vleesch bezwaart. Hij ontkent de stelling, dat de $12\frac{1}{2}$ ton van den vleesch-accijns aan den landman zou komen; alleen dàn, als er nog monopolie bestond, ware dit mogelijk. — Hij komt terug op de noodzakelijkheid van goed voedsel voor den arbeidsman. — Hij eindigt met de betuiging, dat hij met genoegen gezien heeft dat vele leden erkennen, dat er iets moet gedaan worden; welnu, zegt hij, men vereenige zich met het voorstel.

De heer *Hugenholtz*, een der voorstellers, belast zich met de taak tot wederlegging van de aanmerkingen, betreffende het tonnengeld. Vooraf echter heeft hij een woord in het midden te brengen, meer als lid der Kamer, dan als voorsteller. Er is veel over politieke strekking van het voorstel gesproken; de minister van Finantien heeft gezegd, dat hij die rigting in het finantieele wantrouwde; de minister van Buitenlandsche Zaken heeft gesproken van versleten rigting, en wilde eene eerlijke oppositie: de heer Groen heeft gezegd, er zijn onder de voorstellers, die met de politieke strekking onbekend zijn. Neen, dat is zoo niet; maar de vraag is hier alleen, wat is er van de zaak zelve; komt er bij de zaak wel eene politieke strekking te pas?

Wat aangaat de toelichting van geheime bedoelingen, om op de verkiezingen te werken, en de mannen van het vorig Bewind weêr aan de groene tafel terug te brengen, bejag van volksgunst enz., zegt spr., dat ieder zijn partikulier en parlementair leven kent, en daarom wil hij rekenschap van zijne deelneming aan het voorstel geven, in verband met de aantijgingen vervat in het voorloopig verslag, wegens politieke demonstratie, staatkundige bedoeling, enz. Hij antwoordt: sedert jaren ben ik overtuigd, dat de verhouding der direkte en indirekte belastingen verbroken is, dat de indirekte belastingen te veel op de mindere standen drukken, dat denkbeeld ben ik steeds toegedaan geweest en, waar het noodig was, heb ik het ter sprake gebragt; ik zal daaraan getrouw blijven, tenzij ik beter overtuigd worde.

Men zegt, er zijn onder de onderteekenaren twee vorige ministers, *ergo* moet het voorstel eene staatkundige strekking hebben. — Spr. geeft eens toe, dat er schijn voor kunne bestaan, maar wat beteekent dat dan nog als reden voor alle mogelijke beschuldigingen? Heeft men niet vroeger, en ook nu, tegen de voorstellers eene geheele aaneenschakeling van miskenningen opgestapeld; ze afgeschetst als vijanden van Koning en Vaderland, als voorstanders van demokratie enz. Spr. verdraagt dat alles met gelatenheid, maar zweert, dat hij nimmer den eed zal verzaken, dien hij op de Grondwet heeft afgelegd, ook al moet hij daarvoor miskenning en verguizing ondervinden.

Men heeft tegen de twee medevoorstellers leden van het vorig bestuur gezegd, dat zij dit voorstel hebben gedaan uit wraaklust, uit gekrenkte eerzucht: is dat geene ongepaste, onbescheiden beschuldiging. Ook tegen hen, die zich aan het voorstel aansloten, heeft men soortgelijke beschuldigingen opgeworpen. Spr. betuigt, dat hij noch van het vorig noch van het tegenwoordig ministerie ooit eenige gunsten verlangd of genoten heeft, maar dat hij steeds zijne onafhankelijkheid heeft bewaard.

Spr. verklaart ronduit dat hij voor die afgetreden mannen de hoogste achting gevoelt, en hunne beginselen deelt; zonder dat hij ooit alles wat van dat ministerie afkomstig was, onbepaald heeft goedgekeurd: de bewijzen daarvan zijn voorhanden.

Spr. belooft dat hunne beginselen zijn de goede beginselen van den konstitutionnelen monarchalen regeringsvorm voor te staan, en vroeg of laat zal de tijd aanbreken, dat men aan die mannen regt zal laten wedervaren. — Het was hem daarom innig aangenaam, hoe onlangs de heeren Rochussen, v. d. Brugghen en anderen aan de mannen van dat vroeger bewind den grootsten lof toebragten wegens hun persoonlijk karakter en verdiensten. Maar de heer v. d. Brugghen zeide, dat dat bewind niet meer in de nationale rigting was geweest: spr. antwoordt: »de tijd zal leeren welke de nationale rigting is. Spr. zal intusschen de rigting ondersteunen, die hij voor goed houdt, welke laster en miskenning men dan ook moge verspreiden.

De heer van Hoëvell meent waarheid te spreken als hij zegt dat de voorstellers aan menig hard woord en beschuldigingen zijn blootgesteld geweest, en als hij zegt, dat men niet het voorstel door goede argumenten, maar de personen der voorstellers door harde aanvallen heeft getracht te bestrijden. Slechts enkele punten zal hij herinneren. Zoo heeft de spr. uit Zwolle gezegd, dat het voorstel eene voorspiegeling was van geldelijk voordeel met het oog op de kiezers. Als men dat leest en vooral als de groote menigte het leest, dan vraagt hij of het geene beschuldiging is, dat de voorstellers tegen den eed van zuivering zouden hebben gezondigd. Zoo heeft men ook gezegd, dat het doel der voorstellers niet is om de armen of de minvermogenden te helpen. Dat was maar een voorwendsel. Het doel was om politieke ontwerpen te bevorderen. Ja men heeft zelfs gezegd, ge wendt slechts voor hulp te willen verleenen, maar ge spot met de ellende. Uit dat weinige kan het blijken, of de voorstellers niet waren blootgesteld aan harde en onverdiende beschuldigingen. Hij herinnert aan het tooneel, gisteren tusschen het ministerie en de voorstellers plaats gehad. Het ministerie heeft gesproken van het voeren eener eerlijke oppositie. Het wilde onze oppositie qualificeren. Hij vraagt het op zijne beurt of het een eerlijke strijd is, dat men den persoon van het hoofd van den Staat in onze politieke geschillen brengt? Of het een eerlijke strijd is, als men het afgetreden ministerie toevoegt dat het den Koning zou hebben gedwongen. Wat hem betreft, hij heeft dat alles met kalmte aangehoord, omdat hij overtuigd is, dat ieder onbevooroordeelde de voorstellers niet zal veroordeelen, dat zij een voorstel gedaan hebben, om belastingen die op de natie drukken, ten deele te verminderen. Hij houdt zich overtuigd, dat de voorstellers geregtvaardigd zullen worden. In allen gevalle het geweten is gerust. Hij zal dan ook trachten met kalmte op eenige aanvallen te antwoorden. Mogt hem die kalmte een oogenblik begeven, dan zal hij verschooning vinden in den aard van den aanval. Hij zal drie punten behandelen: 1°. de beschuldiging van inkonsequentie; 2°. of de Indische geldmiddelen eene vermindering van de lasten van het moederland veroorloven; en 3°. kortelijk betoogen, dat de hervorming van ons belastingstelsel hier te lande in een naauw verband staat met een beter koloniaal bestuur.

I. Ook hij is van inkonsequentie beschuldigd. Dit heeft hem verwonderd van den spreker uit Zwolle te vernemen, want vier jaren geleden heeft dat lid gezegd, dat hij spreker was eene specialiteit. En nu heeft dat lid met het oog op drie ministers te kennen gegeven dat zij specialiteiten waren en dus niet van inkonsequentie konden beschuldigd worden. Het bevreemdt hem echter, dat hij nog van inkonsequentien hoort gewagen. Wij leven toch in eenen tijd van inkonsequentie. De geheele atmospheer is daarmede vervuld. Slaat hij het oog op het ministerie, dan zal hij niet onderzoeken of daar eene zamenzitting is tot stand gekomen, ten gevolge van de bekende fabel dat het lam en de wolf vreedzaam naast elkander zitten. Zoo heeft een lid uit Leeuwarden van inkonsequentie gesproken. Onder het vorig ministerie was dat lid ministerieel. Thans verkeeren wij in eenen tijd van eene tegenovergestelde rigting. En nu is dat lid weder ministerieel. Vroeger was datzelfde lid voor de afschaffing van het tonnegeld. En nu is hij er tegen. Met verbazing heeft spreker de rede van het lid uit Amsterdam, den heer Schimmelpenninck gehoord, die beweerde, dat de afschaffing van den akcijns op het geslagt niets afdeed op de duurte van het vleesch. In vroegeren tijd is dat lid opzettelijk uit Londen hier gekomen, om eene Engelsche konstitutie in te voeren. Spreker had gaarne gezien dat dat lid veeleer het Engelsch belastingstelsel had komen invoeren. Dat lid werd minister en hield als zoodanig eene rede, waarbij hij verklaarde, dat de regering den druk der belastingen inzag en bij eene verligting, die werd aangekondigd, de medewerking der wetgeving in de eerste plaats inriep voor de akcijnsen op het geslagt en het gemaal, waardoor de knellende druk zou ophouden.

Als voorbeeld van de atmospheer van inconsequentie zou hij nu op eenen spreker uit Tiel moeten wijzen, maar daar dit lid reeds tweemalen werd beantwoord, zal Spr. zoo wreed niet zijn om die oude wond weder open te rijten. Hij heeft ook groote inconsequentie bij twee tegenstanders van den maatregel waargenomen. Een lid uit de residentie schetste den toestand der finantien zoodanig af, dat de voorstellers beschuldigd werden dien te verzwakken. En toch eindigde dat geachte lid, om bij de regering er op aan te dringen, dat zij ten spoedigste zonder dralen, onverwijld, onmiddellijk een voorstel zou doen. De afgevaardigde uit Goes heeft gewaarschuwd niet onvoorzigtig de accijnsen af te schaffen. Men moest zich aan de voorvaderen spiegelen. En dat lid besloot, zijne rede met een income-tax van 10 mill. aan te bevelen, ten einde akcijnsen af te schaffen. Zoo Spr. zich dus aan inconsequentie zou hebben schuldig gemaakt, het zou toe te schrijven zijn aan den atmospheer. Maar hij ontkent dat hij inconsequent is. Men heeft men zijne nota van 1849 herinnert, waarin hij betoogde, dat men te zeer op de koloniale bijdragen rekende en dat er meer voor Indie moest gedaan worden. Hij toont aan wat hij toen verlangde en dat veel van hetgeen hij destijds wenschte door hem verkregen is. Hij meende dat de toekomst niet aan het tegenwoordige moest worden opgeöfferd

en dat men de behoefte van Indie niet moest voorbijzien. Wat hij toen verlangde, wenscht hij nog. Hij wilde dat er op de begrooting geen *vermoedelijk* maar een *werkelijk* batig slot zou gebragt worden. Die wensch is thans minder noodig, want het batig slot is nu meer verzekerd dan toen. Immers het moederland verkrijgt van de Overzeesche hulpbronnen 14½ millioen. Om die te kunnen bekomen, heeft men thans voor Indie 5 millioen meer dan in 1849. Het te gelde maken en het overvoeren der producten uit Indie, kost toch sedert dien tijd 5 millioen minder, die ten voordeele van Indie komen. De 14½ millioen zijn dus meer verzekerd en om die aan het moederland te verstrekken, worden nu 5 millioen meer aan Indie gegeven. Van die vier verbeteringen, die hij in zijne nota verlangde, zijn er reeds drie verwezenlijkt. De goede gevolgen zijn daarvan niet achtergebleven; de druk der Javanen is verminderd. Ook strekt het batig slot eigenlijk niet meer tot dekking van gewone uitgaven, maar juist tot amortisatie van schuld, iets hetgeen hij mede verlangd had.

II. Wat nu het tweede punt aangaat, stelt hij eene aanmerking voorop, dat is: men ziet in het voorstel een naauw verband tusschen de koloniale geldmiddelen met die van het moederland. Dit is ook zijn gevoelen. Maar het is zonderling, dat juist dit gevoelen wordt voorgedragen van eene partij, die er vroeger wel anders over gedacht heeft. In de memorie van beantwoording hebben de voorstellers reeds breedvoerig de bezwaren wederlegd, welke zijn ingebragt tegen het gevoelen der voorstellers, dat de Indische geldmiddelen geen hinderpaal opleveren, om tot vermindering van belastingen hier te lande over te gaan. Dat is ook gedurende deze diskussien gebleken. Hij zal deswege dus nog alleen in het midden brengen, dat men hoog heeft opgegeven, dat het eene onmogelijkheid was te zeer op de koloniale geldmiddelen te rekenen, daar de bazar-regten in Indie waren afgeschaft en dit eenen nadeeligen invloed op die geldmiddelen zou uitoefenen. Intusschen is gedurende deze diskussien gebleken, dat er bij de afschaffing van die bazar-regten een equivalent daarvoor is daargesteld, zoodat die afschaffing geen nadeel zal veroorzaken. De minister van Finantien en ook de heer Rochussen hebben bezwaren tegen de memorie van beantwoording ontwikkeld. Er zouden in Indië groote uitgaven te doen zijn. Eene nieuwe organisatie van het Indische leger zou eene meerdere uitgave van 1½ millioen vorderen. Voor havens en telegraphen zouden gelden noodig zijn.

Spr. zou gewenscht hebben dat men er ook de spoorwegen had bijgevoegd. Maar tegen die beweringen merkt hij op, dat men bij de daarstelling van vele zaken in Indie de hulp moet inroepen van partikuliere krachten. Hij meent dat men dit met gerustheid kan doen. Hij neemt echter aan, dat al die uitgaven nuttig, noodig en goed zullen zijn, dan zullen zij ze in de kracht bestendigen, welke van daar aan het moederland wordt geschonken. Dan is het gedane voorstel volstrekt noodig, ten einde men verzekerd blijve van Indie uit die voordeelen te kunnen plukken, welke tot hiertoe daarvan getrokken zijn. Verder heeft men er op gewezen, dat bij de gemaakte berekening niet op eenige vermoogde uitgaven zou gerekend zijn. Zoo men echter het cijfer had opgegeven der uitgaven, waarop men gewezen heeft, dan zou het gebleken zijn, dat dit argument niet de minste kracht had. Zoo heeft men gezegd, dat, als een grooter getal ambtenaren in Indie, vermeerdering van produktie ten gevolge mogt hebben, men dan maar 1000 ambtenaren derwaarts zenden moest. Spr. ontkent echter, dat de voorstellers dit beweerd hebben. Er is gewag gemaakt van eene verbetering in het stelsel der landrenten, waarvoor meer ambtenaren zullen noodig zijn, maar waardoor ook meer voordeelen zullen verkregen worden. Men heeft gezegd, dat men wel op voordeelige resultaten rekent, maar dat de Staat hier produkten niet altijd even voordeelig is en dat b. v. dit jaar slechts 800.000 pikols Koffij zullen verkregen worden.

Hij antwoordt dat in den regel, blijkens de ondervinding na eenen voordeeligen oogst van twee of drie jaren, er een oogst komt, die eenigzins minder voordeelig is. Daaruit kan echter niet worden afgeleid, dat de oogst ongunstig wezen zal of de berekeningen onjuist zullen zijn. De voorstellers hebben eene gemiddelde en gematigde berekening genomen. Ook heeft men op de emancipatie der slaven gewezen. Men heeft gewezen op het antwoord der voorstellers. Het lid uit Zwolle heeft een gedeelte daarvan voorgelezen, en wel bepaaldelijk die zinsnede, waarin gezegd wordt, dat wanneer men zich zoo ver op het veld der hypothesen waagt, men dan tot het besluit zou moeten komen, dat er aan geene vermindering van lasten te denken valt. Het gemelde lid heeft die zinsnede voorgelezen, maar er tusschen gevoegd: dus de emancipatie der slaven. Die voorstelling is echter niet juist. De hypothese, waarop de voorstellers het oog hadden, was o. a. dat er volgens het verslag der Kamer 22 mill. voor de emancipatie der slaven zoude gevorderd worden. Dat nu was eene zeer groote hypothese. Immers er is te Utrecht vroeger een tijdschrift uitgegeven onder de leiding van den hoogleeraar Ackersdijk, waarin eene berekening voorkomt, dat die emancipatie 7 a 8 millioen zou vereischen. Sedert dien tijd is het getal der slaven verminderd en is ook de prijs of de waarde verlaagd. Men mogt dus de berekening van 22 mill. op goede gronden gewaagd noemen. Dat lid heeft thans de eer lid te zijn van eene onlangs benoemde kommissie, aan welke de belangrijke taak is opgedragen, om het gewigtige vraagstuk van de emancipatie te onderzoeken. Spr. hoopt dat dit lid, hetwelk zich die emancipatie zoozeer aantrekt, ook in den kring dier kommissie het belang der slaven niet zal achterstellen voor dat der eigenaren.

Thans tot het derde punt gekomen zijnde, wordt het vervolg der beraadslagingen bij het ver gevorderde uur tot des avonds bepaald.

Z. M. heeft goedgevonden, den heer J. Bunge, wiens diensttijd als lid der kommissie voor de vaart op den Rhijn, te Amsterdam, met den 31sten December 1853 eindigt, voor die betrekking op nieuw te benoemen; aan A. J. Chevalleraü, op zijn daartoe gedaan verzoek, eervol ontslag verleend als plaatsv. van den kantonr. te Ommen; benoemd tot plaatsv. van den kantonr. te Naarden, G. P. J. Mol, genees-, heel- en verloskundige aldaar.

BRIELLE, 20 Dec. De haven dezer stad, die vol ijs zat, is in het belang der scheepvaart door de zorg van het plaatselijk bestuur, met groote inspanning en vrij aanzienlijke kosten, geheel opengemaakt; vier schepen, die uit zee kwamen, hebben nu reeds eene veilige plaats in onze haven gevonden en men verwacht er nog meer die in het gezigt zijn. *(Amst. Ct.)*

LUXEMBURG, 16 Dec. Sedert verscheidene jaren houden hier eenige Fransche uitgewekenen hun verblijf, tegen den zin van het Fransche gouvernement. Gisteren deed men bij twee hunner huiszoeking als aangeklaagd door geschriften en woorden tegen den Keizer en de regering zaam te zweeren en Luxemburg tegenover Frankrijk te compromitteeren. Niets werd echter gevonden dat deze beschuldiging kon regtvaardigen.

STATEN-GENERAAL.

EERSTE KAMER.

Zitting van Woensdag, 21 December.

In deze zitting zijn aangenomen: 1°. het wets-ontwerp tot amortisatie of aflossing van Nationale Schuld; en 2°. het wets-ontwerp tot vermindering van regten op den invoer van de granen en andere levensmiddelen.

Daarna zijn de beraadslagingen aangevangen van de begrootings-wetten voor 1854. De vergadering heeft de hoofdstukken I, II, III en IV aangenomen, en zal met de behandeling der staatsbegrooting in eene op morgen te houden zitting voortgaan.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 22 December. De *Moniteur* de dépêche mededeelende, welke aan de vertegenwoordigers der mogendheden te Konstantinopel van wege de Weener konferentie is gezonden, schrijft daarboven het volgende: »wij geven de instruktien dezen morgen door het *Journal des Débats* gepubliceerd, en die, volgens dat blad, aan de vertegenwoordigers der vier mogendheden te Konstantinopel zijn gezonden.

»Wij hebben ons niet uit te laten over de naauwkeurigheid van deze aldus aan de publiciteit over geleverde diplomatieke dokumenten. Zijn ze valsch dan speelt men een slecht spel, en zijn ze waar dan is het eene onverschoonlijke onbescheidenheid. Het gouvernement heeft maatregelen genomen ter voorkoming van dergelijke handelwijzen.

— Bij voortduring komen er berigten in van het oorlogstooneel aan de Donau gevers en in Azie, die allezins ongunstig luiden voor de Turken. Zoo hebben zij een nederlaag geleden bij Alexandropol, waar de Russen 21 kanonnen vergverd en 1500 man gedood hebben. Ook bij Kalafat zouden de Russen eene overwinning hebben behaald, doch wijl alle bijzonderheden omtrent dit gevecht ontbreken, trekt men het in twijfel.

Men wil thans weten, dat Rusland van zijne zijde zwarigheden maakt een gevolmagtigde af te zenden, naar het beraamde kongres.

ENGELAND.

LONDEN, 21 December. Men leest in den *Times*: »Wij hebben telegraphische berigten van onzen correspondent te Weenen ontvangen en daarmede het jongste nieuws uit Konstantinopel, gaande tot den 9den dezer. De Engelsche en Fransche stoombooten, die op den 4den dezer naar Sinope werden gezonden, waren te Konstantinopel teruggekomen, 400 gewonden medebrengende en eenige nadere bijzonderheden betrekkelijk het gevecht bij Sinope. Het blijkt dat daarbij niet minder dan vier duizend Turken zijn omgekomen; zij vuurden het eerst, en worden gezegd zeer dapper te hebben gevochten; men voegt er bij dat de Russen, die de eigenlijke aanvallers waren, zeer wreedaardig te werk gingen. De aankomst der Engelsche en Fransche stoombooten heeft waarschijnlijk de gewonde manschappen van het Turksche eskader die aan de slagting ontkomen waren, van een ellendigen dood gered.

»Deze berigten laten het nog onzeker welk verlies de Russen hebben geleden. Ook blijkt het niet of het Turksche eskader in volle zee ontmoet en vervolgd werd, dan wel of het in de haven werd gevonden en aangetast; volgens eenige reeds bekende bijzonderheden is het laatste het waarschijnlijkste.

»Of deze berigten eenige beweging der vereenigde vloot hadden ten gevolge gehad, was den 19len dezer te Konstantinopel niet met zekerheid bekend; maar men zeide dat die vloot onverwijld de Zwarte Zee binnenloopen zou; verder werd gezegd dat de Turksche vloot Sebastopol zou aanvallen; dit laatste is echter zeer onwaarschijnlijk.

»Volgens berigten uit Hermanstadt van den 7 dezer, was eene Russische afdeeling op marsch gegaan, om de Turken uit Kalafat te verdrijven.

»Uit Odessa wordt van den 4 dezer gemeld, dat een groot aantal Russische schepen op de hoogte van Varna kruisten, en dat bijna dagelijks Russische kruisers nabij den ingang van den Bosporus kwamen.»

— De *Morning Post*, die als het bijzonder orgaan van Lord Palmerston wordt aangemerkt, geeft in de stelligste bewoordingen te kennen, dat des Lords aftreding niet is toe te schrijven aan de reform-bill, maar dat zij inderdaad moet gezocht worden in de houding van het kabinet ten aanzien der buitenlandsche politiek.

— De jaarlijksche boodschap van den President der Vereenigde Staten draagt over het algemeen een zeer vredelievend karakter. De president verkondigt dat de hangende geschillen met Engeland, Spanje, Mexico en Peru weldra beslist zullen worden. Ook het gebeurde met den uitgewekenen Hongaar Costa te Smyrna wordt vermeld, en het gedrag van den kapitein Ingraham zeer geprezen. De President vraagt om vermeerdering van het leger en de vloot.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 22 December. Van Breslau schrijft men dat schoon in Silezie de geestelijken en het volk door openlijke betuigingen hunne deelneming ter zake van de kerkelijke quæstie in Baden nog niet hebben te kennen gegeven, allen toch met den wensch bezield zijn dat de strijd ten voordeele der Kerk moge afloopen. Van vele zijden worden in stilte giften aan de wegens hare gehoorzaamheid lijdende geestelijkheid gezonden. — Van de staatkundige dagbladen, die meest in protestantsche handen zijn is het alleen de *Neue Oder Zeit.* die het den grijzen Aartsbisschop van Freiburg niet vergeven kan, dat hij God meer gehoorzaamt dan de menschen. De overige meer konservatieve bladen nemen een min of meer onzijdige, goedkeurende houding aan. Onze *Schlesische Zeitung*, heeft bereids meermalen de stappen van het Badensche ministerie juist gekarakteriseerd en de volstrekte vruchteloosheid uit den aard der bestaande botsing bewezen.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 22 December.

GETROUWD (21 Dec.): F. W. Usi met A. P. van Tuyl.

BEVALLEN (19 Dec.): D. M. E. Ebeling, geb van Hoessem, Z. — (20 Dec.): A. M. Winkelhagen, geb. de Vogts, Z. — S. C. Koster, geb. Hemmen, D.

OVERLEDEN (16 Dec.): P. de la Hayze, 53 j. — (18 Dec.): J. H. Brack, 87 j. — Het Kind van G. L. Cool, 6 w. — (20 Dec.): G. van Asperen, wed. J. A. Ten Cate, 63 j.

Heden, 21 Dec., teekende de Thermometer-Schaal Fahrenheit:

	's avonds	8 ure	32	graden.
22 Dec.	's nachts (laagste stand)		21	»
	's morgens	8 ure	29	»
	's middags	12 »	33	»
	's namiddags	4 »	31	»

HANDELSBERIGTEN.

GRAANMARKT.

AMSTERDAM, 22 Dec. Heden verkocht van Rogge: 117 ℔ n. Petersb. *f* 320.

ANTWERPEN, 21 Dec. *Koffij.* Tot willige prijzen heeft men heden verkocht 500 balen Brazil en 500 balen Java, deze laatste partij te leveren in Januarij.

Rijst Dit artikel blijft rijzende en zijn er wederom afgedaan 700 balen gepelde Aracan.

Granen. De gesteldheid der markt blijft steeds zeer vast met weinig zaken.

LONDEN, 20 Dec. *Ruwe Suiker.* Zeilende partijen worden iets hooger gehouden zonder omzettingen.

Koffij. Plantage Ceijlon blijft gevraagd. Native hooger en in veiling zijn 1000 balen met 49 s. voor goed ord. betaald.

Thee. Kalm. Gemeen Congo 1 s. 2¼ d. à 1 s. 2½ d.

Rijst ferm. Voor 4000 balen ordinair Madras 13 s. 10½ d. besteed.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		21 DEC. 4½ u. gebl	22 DEC.	4 u.	gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		62	61¾ a	61 5/16	61⅞
Dito Dito	3 »	74⅛	74⅛ •		
Dito Dito	4 »	93½	93 5/16 •	93½	93⅜
O. I. Leening 1844	4 »	93⅜	•		
Amortis. Syndic.	3½ »	93⅝	92⅝ •		
Handel-Maatschappij	4½ »		•		
Aand. Rijn-Spoorweg.	» »		•		
Aand. Holl. S. M.			•		
Obligatien	» »		•		
BELGIE, Obligatien 1844	» »		•		
Cert. bij de Belg. Bank.	2½ »		•		
Dito bij Rotsch. en Volksv.	» »	50 9/16	50½ •	50 9/16	
FRANKRIJK, Obligatien.	3 »		•		
SPANJE Nieuwe	1 »	21 11/16	21 9/16 •		
Dito	3 »	45¼	•		
Dito Binnenl. à 6/m.	» »	41¼	41⅜ •	41½	41 7/16
Coup. Bewijzen.		5 3/16	5⅛ •	5 3/16	
Amortisable Schuld	»	4¾	•		
PORTUGAL te Londen	5 »	37 13/16	36⅝ •	36¾	
Dito uitgestelde	»	15⅝	•		
RUSL. bij Hope 1798 en 1816	5 »	105¼	105¼ •		
Dito Dito 1828 en 1829	» »	103⅛	103½ •	103⅝	
Cert. bij do. 1831 en 1833	» »	95½	95⅞ •	95¼	
Dito	4½ »		94⅞ •	95⅛	
Dito bij *Hope*	4 »	89	89¼ »		
Dito bij *Stieglitz en Co.*	» »	87¼	87¼ •		
Dito bij id. 5de Serie	4 »		87⅛ •		
Cert. te Hamburg	5 »		•		
Inschrijving in Assignat.	6 »	69½	69⅞ •		
Cert. van dito	» »	69¼	69⅛ •		
POLEN, Certifikaten	4 »	82¼	82¼ •		
Dito Aand. à fl. 500		160	•		
Dito met Lot. » 300			•		
AMERIKA, Bank-Actiën		4⅛	4 3/16 •		
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50	f		•		
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	76 13/16	76½ •	76⅝	
Dito 1852	» »		•		
Dito 1847	2½ »	39¼	39½ •	39⅝	
Dito 1851	2½ »	39 11/16	39½ .	39⅝	
Dito 1849	5 »	92	91 13/16	91⅞	
Ween. Bank bij *Goll en Co.*	»		•		
Dito	4 »	67¼	•		
Letter B	5 »	92	91 13/16 •	91⅞	
Aand. met Loting fl. 500	f		•		
Nieuwe dito » 250	»		•		
NAPELS, Cert. *Lam en Bouwer*	5 pCt.		•		
BRAZILIE te Londen 1824	5 »	93⅝	93¾ •		
Dito Leening 1843	5 »		•		
PERU	4½ »	66¼	66⅞ •	67½	67
MEXICO Nieuwe	3 »	22 11/16	22 9/16 •		
VENEZUELA à £ 100	3½ »		•		
GRENADA à £ 100	2 »		•		
Dito Uitgestelde			7 13/16 •		
EQUADOR à £ 100	»	3⅞	3⅞ •		

Mexiko onbepaalde 22⅜, 7/16; Louisiana 5 pCt. 99.

Onze fondsenmarkt verkeerde heden bij matigen handel in Hollandsche, Spaansche, *Portug.*, Oostenrijksche en Russische, in eene algemeene flaauwe stemming; alleenlijk Peruanen blijven op voortgezette kooporders op nieuw ¼ à ½ hooger.

Koers van het Geld: Beleening 3½ pCt, Prolongatie 4 pCt. Diskonto 3 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	f 55⅜	Livorno	2/m.	f 38⅝
»	zigt	» 55⅞	Napels	»	» 81½
Bordeaux	2/m.	» 55	Petersburg	»	» 1.85
»	½/m.	» 55⅜	Weenen	6/w.	» 30
Madrid	3/m.	» 242	Augsburg	»	» 35⅜
Cadix	»	» 242	Frankfort	»	» 98¼
Seville	»	» 239	Hamburg	2/m.	» 35 1/16
Bilbao	»	» 240	»	zigt	» 35 5/16
Lissabon	»	» 40¾	Londen	2/m.	» 11,55
Porto	»	» 40¾	»	zigt	» 11,65
Genua	2/m.	» 45½	Rotterdam	»	⅛

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 21 Dec. Belg. leen. 2½ pc. 54¼; 1840, 1842 4½ pc. 96⅛; 1852, —; Spanje 1—3 pc. 21½; Binnenl. 3 pc. 42⅛; Romeinen 5 pc. —; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 80¾.

PARIJS, 21 Dec. Fransche 3 pc. 74.60; 4½ pc. 101.—; Spanje 3 pc. Binnenl. 42⅛; id. 1 pc. 22; Russen 4½ pc. —; Met. 5 pCt. —; Romeinsche Leening 1850 98.

LONDEN, 21 Dec. Cons. kont. 94⅝ a —; op tijd 94⅝ a —; Bras. 97 a 99; 1829/39 99½ a 99½; 1852 93 a 95; Den. 3 pc. 83 a —; 5 pc. 102 a 104; Ecuad. 5⅛ a 5⅜; Gren. 21¼ a 21¾; Uitgest. 7⅞ a —; Mexiko Nieuwe 24½ a 24¾; Peru 4½ pc. N. 68 a —; Uitgest. 47 a 48; Rusl. 1822 5 pc. 112½ a 113½; (N.) 4½ pc. 98½ a 99; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 42¼ a 42¾; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 22⅜ a 22⅞; 3 pc. 46¼ a 46¾; Coup.-cert. 5⅛ a 5⅜; Passive 4⅜ a —, Holl. 2½ pc. 64 a 64½; id. 4 pc. 96 a 96½; Venez. 31 à 33; Uitg. 13 a 14; Wissel op Amst. f 11.13¾; 3/m. 11.15½; Grieken 1824 — a —.

WEENEN, 21 Dec. Met. 5 pc. 93½; Bank-Aktien 1380; Loten fl. 250 —; Wissel op Londen 11.17; Zilver 15⅜.

BERLIJN, 20 Dec. Pruissen 3½ pc. 91½; Loten —; Rusland Stiegl. 4 pc. 92⅞; Pools. 4 pc. 85½; Loten fl. 500 88½; Oost. Met. 5 pc. 80½; Amsterdam zigt 142⅞, id. 2/m. 141⅞.

HAMBURG, 20 Dec. Amst. [illegible] Den. 3 pc. 80¼; 5 pc. 96½; Oostenrijk Met. [illegible] 1—3 pc. 20½; Binnenl 3 pCt. 38½; Mexiko 19⅝ [illegible]

FRANKFORT, 21 Dec. Met. 5 pCt. 79[illegible] Bank-Actiën 1400; W. Loten fl. 250, —; Spanje 1 pCt. [illegible] 3 pCt. 41¾; Wissel op Weenen 102½.

SCHEEPSTIJDINGEN.

ROTTERDAM, 21 Dec. Het schip Albert, kapt. Bok, van Parbo herwaarts gedestineerd, is, volgens telegraphisch berigt, met schade aan het roer en verlies van zeilen te Plymouth binnengeloopen.

MANDAHL, 2 Dec. Het schip Jonge Hendrik, kaptein Muller, v. Dantzig n. Nantes, is bij Traeglefford gestrand.

BINNENGEKOMEN:

HELVOET, 21 Dec. C. Ouwehand, Maria Adriana, New-York, is met adsistentie in het kanaal gebragt.

UITGEZEILD:

MAASSLUIS, 21 Dec. L. van der Weiden, de Dankbaarheid, Gibraltar.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Den 28en November op 35° 30' Br., 34° 30' Lengte, Schouwen, kapt. Wilton van Reede, v. Batavia n. Rotterdam.

Den 16en December op de hoogte van Kaap Clear, Decima, kapt. J. Baak, v. Amst. n. Liverpool. Alles wel aan boord.

CARGA-LIJSTEN.

AMSTERDAM.

BAHIA, Pylades, Lupi: 470 k., 406 z. Suiker, Order.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 22 December in lading naar:

Manheim — A. Bauduin, Urania.
Ludwighaven, Manheim & Heilbron — J. B. Hanlein, Delphin.
Dusseldorp — A. Grenshauser, Erbherzog Johan.

Rijnhoogte — ARNHEM 21 Dec. 0 el 90 duim.
KEULEN 20 „ 2 vt. 9 „

ADVERTENTIEN.

(3571) Heden overleed na een langdurig lijden, na voorzien te zijn geweest van de H. Sacramenten der Kerk, mijn beminde Broeder, de Wel-Eerwaarde Heer PAULUS BRUYSTEN, Roomsch-Katholiek Pastoor alhier.

EWIJK, 20 December 1853. L. BRUYSTEN. Namens verdere Familie.

Eene Jufvrouw van fatsoenlijken huize, middelbare jaren, wenschte geplaatst te worden in Amsterdam of omstreken als **JUFVROUW VAN GEZELSCHAP** of **HUISHOUDSTER.** Zij is in de gelegenheid om zoo van gedrag als bekwaamheid en goede geaardheid, gunstige getuigenissen te mogen vertoonen. Adres, Drukker en Uitgever dezer Courant, onder Lett. B. W. (3569)

Eene R. K. Jufvrouw uit *Pruissen*, 30 jaren oud, zag zich gaarne als **GOUVERNANTE INTERNE** in Holland geplaatst. Zij geeft grondig onderwijs in de Hoogduitsche Taal, in 't Rekenen, Schrijven, in de Aardrijkskunde, de Natuurlijke Historie en de Plantenkunde, in de Algemeene Geschiedenis, de Historie des Bijbels, Catechismus, de Gebruiken en Plegtigheden der Kerk enz. Voorts is zij bedreven in Handwerken, kent zij de Grondregelen der Muzijk, heeft eenige kennis van de Fransche taal, en kan zij redelijk Hollandsch. Zij is van goede getuigschriften voorzien. Belangstellenden gelieven zich bij den Boekh. C. L. VAN LANGENHUYSEN te Amsterdam te adresseeren met gefrankeerde brieven onder lett. A. Z. (3570)

(3567) Ongelukkige omstandigheden en tegenspoed noodzaken fatsoenlijke Ouders, voor hunne drie Dochters van middelbaren en jeugdiger leeftijd, betrekkingen te zoeken, waardoor zij in hun eigen onderhoud kunnen voorzien. Met bescheidenheid durven zij van hunne kinderen die getuigenis afleggen, dat zij eene goede opvoeding genoten hebbende, de vereischten bezitten, om in Huishoudingen nuttig te kunnen werkzaam zijn, en ook voor betrekkingen in Magazijnen of Winkels, spoedig de vereischte ervaring zouden erlangen. Die tot de plaatsing kan medewerken, wordt beleefdelijk verzocht zich te adresseren, onder het Nommer dezer advertentie, bij den Boekhandelaar P. T. BRAAM, in de Leeuwenstraat te Rotterdam.

Een Burger Jongeling, oud 17 jaren, goed kunnende lezen, schrijven en rekenen, niet onervaren in de Fransche en Duitsche taal, zag zich gaarne geplaatst op **KANTOOR** of **WINKEL-AFFAIRE,** met kost en inwoning; op salaris zal minder gelet worden. Reflecteerenden adresseren zich met brieven *franco* onder Letter A. bij den Uitgever dezer Courant. (3572)

(3568) Bij Gebr. J. & H. VAN LANGENHUYSEN te 's Gravenhage, is van de pers gekomen en verzonden:

HANDBOEKJE
VOOR DE ZAKEN DER
Roomsch Katholijke Eeredienst.
Achtste Jaargang 1854.
Prijs *f* 1.50.

Deze Jaargang onderscheidt zich door belangrijke wetenswaardigheden, omtrent de zaken van de EEREDIENST, het ONDERWIJS en het ARMWEZEN. Behalve de daartoe betrekkelijke *Statistiek*, vindt men daarin ook de *Wetten*, *Besluiten* en *Verordeningen*, mitsgaders vele *regterlijke uitspraken*, met die zaken in verband staande.

Van de zeven vorige jaargangen van dit bij voortduring zeer gezocht Handboekje, zijn nog enkele exemplaren bij de Uitgevers verkrijgbaar.

Mede verkrijgbaar bij C. L. VAN LANGENHUYSEN te Amsterdam en Gebr. VERHOEVEN te 's Hertogenbosch.

In den Boekhandel van C. L. VAN LANGENHUYSEN wordt met succes gedebiteerd:

OUDE EN NIEUWERE KERSTLIEDEREN
BENEVENS
GEZANGEN EN LIEDEREN
VAN ANDERE HOOGTIJDEN EN HEILIGE DAGEN,
als ook van den Advent
EN DE VASTEN,

gerangschikt naar de orde van het kerkelijk jaar, enz.; alle met de ZANGWIJZEN voorzien, die er bij behooren, en BEGELEIDING van Orgel of [illegible] ten dienste der

ZANGKOREN en KATHOLIEKE HUISGEZINNEN,
A. M. D. G. bewerkt door
JOS. ALB. ALBERDINGK THIJM en LAMB JOANN. ALBERDINGK THIJM.

De prijs van dezen uitgebreiden liederbundel, vol muziek, is gesteld op . . . . *f* 3.30
TEXT DER ADVENTS EN KERSTLIEDEREN, afzonderlijk . . . . *f* 0.30

Tevens kondigt hij aan, als dezer dagen bij hem uitgekomen:

EEN LEES- EN ZANGBOEKJEN VOOR DE JEUGD, uitgegeven door J. A. ALBERDINGK THIJM.

Dit bundeltje bevat vele der ook in bovengenoemde verzamelingen opgenomen ADVENTS EN KERSTLIEDJES, en kost . . . . *f* 0.50

Verschillende Jaargangen van het ROOMSH CATHOLIJK MAGAZIJN, ter verbreiding van Nutige Kundigheden. In plaats van *f* 5.00 per jaargangt *f* 1.00 met platen.

Bovenstaande werken leveren eene aangename, nuttige en godsdienstige lectuur op, zoo wel voor volwassenen als voor de jeugd, terwijl de prijzen allen zeer gering zijn.

LEVENSGESCHIEDENIS van onzen Goddelijken Verlosser. Een zedekundig leesboek, aan de R. K. Jeugd toegewijd . . . . *f* 0.5[illegible]
DE TWEELINGZUSTERS of de Roeping . . *f* 0.[illegible]
LEVEN van den H. Franciscus van Assisië . *f* 0.[illegible]

Voorts een assortiment fraaije **PRENTENBOEKJES** met zwarte en gekleurde Plaatjes en geïllustreerde Bandjes.

VOULEZ-VOUS CONNAITRE L'HISTOIRE DES NATIONS DU GLOBE ET LA CHRONOLOGIE DES SOUVERAINS QUI LES GOUVERNENT DEPUIS L'ORIGINE JUSQU'A CE JOUR, **ACHETEZ**

L'ATLAS HISTORIQUE, GÉNÉALOGIQUE, CHRONOLOGIQUE ET GÉOGRAPHIQUE DE **LESAGE**

continué jusqu'en 1853 par M. LE CHEVALIER MARCHAL, archiviste de la ville de Bruxelles.

In-folio atlantique, relié. — Prix: 18 florins.

(L'édition de Paris était du prix de 136 francs.) — Au prix actuel, c'est le cadeau de nouvel an le plus utile que l'on puisse faire.

En LIVRAISONS, l'ouvrage ne coûte que 15 florins.

EN VENTE chez ALEXANDRE DE MAT, rue de la Batterie, 24 bis à Bruxelles et chez MAYER & Cie. à Amsterdam. (3543)

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.

STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER.

Vervolg der zitting van Dingsdag 20 December.

De heer *Thorbecke* heeft het woord (1):

Hij heeft op menige beschuldiging te antwoorden, en aarmede ook de zoodanige, die voorkwamen in de rede des ministers. De voorstellers vinden het in geenen deele vreemd dat de minister het woord nam, maar wel dat die minister op dit oogenblik getreden is in een hartstogtelijk partijdig pleidooi tegen het voorstel en de *voorstellers*. De minister heeft gezegd, dat de aanvallen tegen het voorstel duidelijk hebben aangetoond de leemten van hetzelve en dat daarbij tevens de ware strekking was in 't licht gesteld. De voorstellers hadden niet verwacht, dat de minister den aanval zou opnemen zonder de beschuldigden te hebben gehoord, evenmin als zij hebben kunnen verwachten dat de minister zich zoo gereedelijk zou hebben aangesloten bij al die partij-verwijten en beschuldigingen als in deze diskussien zijn geworpen. Hadde de minister zich bepaald bij het betoog der onzijdigheid van het voorstel, en wijders bij de uiteenzetting, dat het voorstel zou zijn een greep in 't belastingstelsel, en dat die greep niet goed, niet doeltreffend was, de voorstellers zouden het kunnen begrijpen; maar de minister heeft zich vereenigd met het verwijt, alsof dit voorstel gedaan ware met het doel om de Regering te bemoeijelijken, alsof er staatkundige nevenbedoelingen bij de voorstellers waren; de minister heeft zich wijders begeven in eene eenzijdige vergelijking der mem. van toel. en der mem. v. beantwoording, om daaruit af te leiden, alsof de voorstellers eerst iets anders hadden voorgesteld dan later uit de mem. van beantwoording zou zijn gebleken.

Spr. zal, alvorens tot de hoofdpunten te komen, eenige opmerkingen vooraf doen gaan.

1°., en dat had spr, ook niet in de ministerieële rede verwacht, de aanmerking, dat twee der vorige ministers het tegenwoordig bewind van achterlijkheid zorden hebben beschuldigd; zij die nu zoo onlangs zelven van nalatigheid waren beschuldigd. De minister doelde hier op de gedragslijn van het afgetreden kabinet in de kerkelijke zaak. — Waarom hier twee zaken verbonden die niets met elkander gemeens hebben. Weet de minister niet dat ieder lid van een aftredend bewind, welk ook, aan beschuldigingen bloot staat, en weet de minister niet dat het beroep daarop te minder kan gebillijkt worden, nadat de beschuldigden zich openlijk hebben geregtvaardigd? Er is door de voorstellers overigens geene beschuldiging tegen het ministerie wegens achterlijkheid ingebragt; er is eene overtuiging uitgesproken, dat in de bestaande omstandigheden spoediger moet worden gehandeld, dan de Regering zeide van oordeel te zijn; dat is niets anders dan een verschil van inzigt, en vat men dit anders op, vat men het op in den geest des ministers bij zijne reden van heden, ja dan kan hij dit niet anders beschouwen dan dat de ligtgeraaktheid wat al te ver gedreven wordt.

2°. De minister zeide: zoo er achterlijkheid is, dan is deze te wijten aan het bewind dat onlangs aftrad, want dit had het in de magt, vroeger een dergelijk voorstel van de regering te doen uitgaan. Het antwoord is: dat dit niet kon, vooreerst om het verschil der omstandigheden, ten andere omdat in de laatste jaren de diskussiën liepen over *algemeene* herziening van het belastingstelsel. Spr. komt nu tot het verslag der rapporteurs in verband tot de diskussiën. Ook daarin wordt het vermoeden van staatkundige beweegredenen van politieke demonstratie op den voorgrond gesteld. Hetzelfde verwijt is reeds bij de vraag over de *prise en considération* gedaan, maar ook beantwoord. Datzelfde verwijt is in de diskussien herhaald en met klimmende heftigheid terug gegeven. Gisteren werd zelfs gezegd: de Kamer kan dat voorstel niet aannemen, omdat het is een strijd op leven en dood tusschen dit en het vorig ministerie, omdat het was, zeide men, een partijoorlog, waarin de rigting van het ministerie gehandhaafd en die van de voorstellers moest worden gekeerd. De rigting *gehandhaafd;* Spr. heeft wel gehoord dat men alle moeite doet om het ministerie eene rigting op te dringen, geheel tegenovergesteld aan het vorig bewind, maar waaruit blijkt dit? Uit de handelingen van het ministerie, niet of niet duidelijk. Onlangs verklaarde nog een der ministers, dat het tegenwoordig bewind even liberaal was als het vorige, misschien zal dit zijn in een anderen zin; maar waaruit blijkt in het algemeen, en in de bijzonderheden,

de oppositie van het tegenwoordig ministerie tegen het vorige gouvernement?

Bij het kerkelijke geschilpunt? Het ministerie heeft daaromtrent het vorige geregtvaardigd. Bij de bijbrenging der kritische lijst van de gebreken der organieke wetten in verband met het zoogenaamde manifest van 26 April. Ook niet. De ministers hebben, tegenover den gerezen aandrang, verklaard dat aan eene herziening niet te denken valt vòòr dat de ondervinding de noodzakelijkheid er van zou hebben aangetoond. Eene dergelijke verklaring zou men uit den mond van het vorig ministerie evenzeer hebben kunnen vernemen. Ligt de tegenstelling misschien in de wijze van toepassing der herziene Grondwet; de regering heeft verklaard de toepassing en uitvoering te willen in den zin waarin die Grondwet is aangenomen. Welnu, over dien zin kan diskussie plaats hebben. Het kan beteekenen in den wezenlijk konstitutioneelen zin; het kan ook beduiden in den zin van teruggang tot die vroegere Kamers, die nimmer de herziening verlangd hebben. Die zin, die opvatting moet blijken uit handelingen. Geldt de tegenstelling soms de uitdrukking: dat de Grondwet in monarchalen zin moet worden uitgevoerd? Spr. vraagt dan waaruit *blijkt* dat het vorig gouvernement daarin zou zijn te kort geschoten. Spr. weet wel, men gaf aan die uitdrukking: *monarchalen* zin wel eens den uitleg dat men den Koning afscheidde van de regering, maar z. i. gaat dit niet op. De Koning is het hoofd der regering en de vereeniging van Koning en ministers maken een ondeelbaar geheel uit. Vraagt men dus of daarin eene tegenovergestelde rigting bestaat, Spr. kan het niet aannemen dat het tegenwoordig bewind over dat punt anders denkt. Spr. brengt dit in verband met eene beschuldiging, onlangs door den heer van Rappard geuit, dat, zoo het geen voorwerp had, eene onwaardige insinuatie zou zijn geweest. Spr. wacht evenwel tot dus ver nog het betoog dier insinuatie, zoo zij werkelijk een voorwerp had. Spr. laat al die punten nu verder rusten, ook de nauwere verwantschap met de zich noemende christelijk-historische partij, maar vraagt: Wat toch heeft dat alles met *dit* voorstel gemeen? De diskussien hebben het geleerd. Het voorstel, zeide men, mag niet worden aangenomen, omdat de politieke strekking van het voorstel en van de *voorstellers* moet worden gekeerd.

Van het *voorstel* en van de *voorstellers.*

a. van het voorstel. Spr. trekt hier de beschuldigingen bijeen. Men zeide, het heeft eene gevaarlijke politieke strekking en gevaarlijke politieke gevolgen; het is eene partijwet; eene dotatie aan de arme klasse; eene liberaliteit van de schatkist, doch onder de onereuse voorwaarde dat bij aanneming de gevallen politiek der voorstellers weder moet worden geaccepteerd. — Spreker vraagt: waar hebben de voorstellers die voorwaarde gesteld? Waaruit blijkt dat doel? Blijft het voorstel niet op neutraal terrein? Waarin ligt dan die strekking? In de personen der voorstellers; daarover aanstonds nader. Men moest het voorstel ook verwerpen om zijnen aard; het was eene *lex agraria*, wier strekking was om 't volk te vleijen en Romes val hadde ten gevolge gehad; men moest zulk een voorstel keeren om geen *Grachussen* meer te hebben. Dat was het betoog van den heer van der Brugghen, sterk ondersteund door den heer Groen. Spr. herinnert aan den oorsprong der *leges agrariæ*, die ten doel hadden eerlijk terug te geven de domeinen, die de oligarchie door onregt en willekeur en vuig eigenbelang aan de regthebbenden hadden ontfutseld. Hij haalt eene plaats aan, waarin de Romeinsche geschiedschrijver zegt, dat Romes val zou zijn verhoed, wanneer de *leges agrariæ* waren *betracht* geworden. Dat beroep dus door die beide sprekers, komt hem zeer te stade, zeker tegen hunne bedoeling.

Men heeft gezegd: het voorstel wijkt af van-gaat verder dan de inzigten der regering; bij aanneming zou het den schijn hebben, alsof de regering het vertrouwen der Kamer mist. Spr. trekt ook hier de argumenten van die sprekers zamen. — De regering had immers alles gedaan door het besluit van 15 September tot aanmoediging van den aanvoer. Het ministerie moest bij aanneming van het voorstel aftreden; overnemen kon de regering het voorstel in het geheel niet; en de aanneming zou zijn de val van dit bewind.

Spr. moet vragen: is dergelijk betoog en gedragslijn de beteekenis van art. 110 der Grondwet? »De Staten Generaal hebben *het regt* voorstellen aan den Koning te doen". Ligt niet in dat artikel de kiem van oppositie, oppositie namelijk, zooals spr. die verstaat, niet uit vijandigheid, maar in het welbegrepen belang des lands. Voorwaar, als men een voorstel moet afwijzen omdat het niet strookt met de inzigten der regering, dan zou men kunnen zeggen: Eene vertegenwoordiging, die zoo weinig zelfstandigheid bezit dat zij geen voorstel op grond van art. 110 der Grondwet wil, als 't met de zienswijze der regering in strijd is, zulk eene vertegenwoordiging toont niet op het oog te hebben het algemeen belang, maar betracht eene slaafsche volgzaamheid; en eene regering, die zoo zwak is, dat zij in elk voorstel op grond van art. 110 der Grondwet gedaan, eene wonde ziet, zulk eene regering verdient niet te staan aan het hoofd van het land.

Maar *b*, nu de *voorstellers*. De heer de Kempenaer zeide, dat deze zich in den stuurstoel wilden plaatsen en het roer van het schip in handen nemen. Eene vraag: wat zou die spr. geantwoord hebben aan hen, die eene dergelijke beschuldiging tegen hem hadden ingebragt, toen hij in 1844 met nog acht leden der Kamer, het initiatief heeft genomen, *niet* over een deel van belasting-wetgeving of een ander punt, maar, gelijk bekend is, 't initiatief van een voorstel tot volledige herziening van de geheele Grondwet, en dus van de grondslagen van het geheele Staatsgebouw in vollen omvang? Hij vermoedt, dat die afgevaardigde in het vuur of in den stroom zijner woorden of beelden, deze omstandigheid vergeten heeft. Want, wat wordt thans anders gedaan, dan wat toen die spr. met anderen deed? Men stelt voor, dat de Kamer besluite de noodzakelijkheid van eenigen maatregel te onderwerpen aan de overige takken der wetgevende magt. Is dat nu zich plaatsen in een stuurstoel en het roer zelf in handen nemen? Ook de heer Mackay had een ander bezwaar tegen het voorstellen van een initiatief; er moesten vooraf vruchtelooze wenschen aan de regering zijn kenbaar gemaakt, en eerst dan zou men tot een initiatief besluiten. Spreker vraagt: waar staat zoo iets in art. 110 van de Grondwet? Maar, zeide men, en hier werden de voorstellers weder vastgeknoopt aan het voorstel, men zeide: het is een populair voorstel; het strekt om op de kiezers te werken, het is eene gelduitdeeling, gevaarlijk voor de orde en rust, aanleiding gevende tot overdrijving, in zich bevattende de kiem van het verderf van een konstitutionneel gouvernement. En het bleek ook dat de voorstellers én vroeger én bij de begrooting de meest gewigtige andere belangen op den achtergrond hadden gesteld, blijkbaar onder indruk van hun voorstel. Zoo luidde de redenering van den heer Groen. Wat dit laatste betreft, het tegendeel is gebleken bij de vroegere beraadslagingen, waaraan de voorstellers niet het minst aktief deel hebben genomen. En de overige punten; spreker zal ze niet allen aanvoeren; slechts een antwoord: het geheele betoog bewijst alleen de stelling, dat men het belastingstelsel, zoo als het is, niet mag aanroeren, wél tot verhooging, maar nimmer tot ontheffing. Ja maar de bedoeling der voorstellers moest worden gekeerd; en men ging daar niet van af, al noemden de voorstellers dit in hun antwoord inquizitie. Dat was geene inquizitie, zeide men, want men kan de zaak niet afscheiden van de politieke rigting. Maar daar*op* en daar*om* hebben de voorstellers het woord »inquizitie" niet gebezigd, maar dit sloeg alleen op de navorsching der geheime gedachten, daar toch in het voorl. verslag van de bedoelingen der voorstellers werd gesproken.

In verband daarmede had de heer Mackay gezegd: »onze partij was vroeger wel het voorwerp van inquisitie." — Niet alzoo; niet de personen, maar de logische gevolgen van hun stelsel of stellingen, en dat is geoorloofd en dat kan noodig zijn. Maar de heer Groen ging verder; niet alleen de bedoelingen, maar de personen wilde hij onderzoeken. De voorstellers hebben geen middel in deze kamer om dat te beletten, maar vragen toch of dat hier niet moest zijn uitgesloten? Gaat zoo iets op, waar moet het dan heen met parlementaire diskussien? De heer Groen had meer bepaald een man op het oog, tot wien zijne anatomie betrekking had, het was spreker zelf. De heer Groen zeide: het was om populariteit te herwinnen dat het voorstel gedaan was. Spr. antwoordt: dat zijn geheel politiek karakter en politieke loopbaan openlegt om te weerspreken dat hij de volksgunst evenmin als de vorstengunst ooit heeft nagejaagd, maar meermalen populariteit heeft getrotseerd. En nogmaals zij het gevraagd: hoort zoo iets in deze diskussie, in deze kamer thuis? Het voorstel komt, zeide die spreker, van de partij, die in 1844 een voorstel tot grondwetsherziening heeft gedaan, dat in 1848 werd ten uitvoer gelegd, eene partij, die daarna 4 jaren aan het bewind is geweest; en die nu, gevallen zijnde, tracht te herwinnen wat zij heeft verloren; men weet dus welke rigting met de aanneming van het voorstel weder aan het bewind moet komen. — Geen beter middel om zoo iets te beletten, antwoordt spr., dan dat het ministerie het ondersteune en de kamer het aanneme. De voorstellers treden dan weder van 't tooneel; het is dan niet meer hun werk, maar het werk der vertegenwoordiging, en bij aanneming door de overige takken der wetgeving het werk der wetgevende magt. Is er niet meer gevaar dat de rigting, die men zoo vreest, eerder versterkt zal worden bij verwerping? Het voorstel is een gematigd voorstel, dat zelfs door eene zeer ministeriële kamer kan worden aangenomen. Wanneer de voorstellers een middel tot oppositie op het oog hadden, zij zouden een veel omvattender voorstel hebben kunnen doen. En welke is de verhouding en taak tusschen de oppositie en de regering en omgekeerd? Moet eene regering onvoorwaardelijk afwijzen alles wat van de oppositie komt, omdat het van de oppositie komt? Zoo dat waar is, dan moet ook de oppositie op hare beurt alles tegenwerken wat van de regering komt, omdat het van de regering komt. En welk eene gevaarlijke leer is dit niet. Dat de voorstellers haar niet belijden, hebben zij ten opzigte ook van dit ministerie bereids getoond.

Na eene korte herinnering aan de feitelijke toedragt der aanbieding van het voorstel, nadat de regering verklaard had geene wijziging in de heffing der lasten te brengen, staat spr. even — schoon ongaarne — stil bij eenige uitdrukkingen van den heer Schimmelpenninck van der Oye; ongaarne, want hij is wars van personaliteiten; maar nu ze in de diskussie zijn ingeslopen, nu moet hij er even bij stil-

---

(1) De spreker had als voorsteller plaats genomen bij zijne overige medevoorstellers. Op zijne gewone plaats reeds moeijelijk hoorbaar, was dit nu door den grooteren afstand van de verslaggevers voor de dagbladen in dubbele mate het geval. Zij kunnen dus van die rede, die ruim anderhalf uur heeft geduurd, niets anders geven, dan een zoo getrouw mogelijk overzigt van den loop der argumenten en denkbeelden, en ook daarin nog blijft menige leemte, menige gaping bestaan, bij volslagen onmogelijkheid den spreker op den geheelen afstand te kunnen *hooren*. Veel, waar men niet genoeg zeker van is, moest worden weggelaten; veel van hetgeen men zeker meent gevat te hebben, kan, bij gemis aan het doorgaande verband, hier of daar aanvulling behoeven.

staan. — De heer Schimmelpenninck v. d. Oye, die het voorstel had toegeschreven aan politieke wraakneming, aan wrevel en die overigens het onderscheid scheen te miskennen tusschen een minister en een hofambtenaar — die spr., die zich vroeger ook al over den brief der vorige ministers aan den Koning heeft uitgelaten, heeft nu gezegd: het voorstel geschiedt uit ontevredenheid, uit gekrenkte eerzucht, uit wraakneming, omdat zij het bewind hebben moeten nederleggen. Dat zijn geen waardige woorden die hier, of waar ook, moesten worden gehoord. Deze zaal is daartoe niet de plaats. Het vorig gouvernement heeft het bewind nedergelegd, waarom? Omdat het Hoofd van den Staat omtrent een der edelste regten van het volk, vermeende een anderen raad te moeten volgen dan die van zijne toenmalige ministers. Welnu, geeft dat aanleiding tot smalen op het vorig bewind. Dat bewind heeft diepe sporen nagelaten. Op de uitkomsten er van kan gewezen worden en die uitkomsten zelven zullen er toe leiden dat nijd en partijzucht stom zullen blijven. Onze beginselen, zegt spr., hebben een krachtigen invloed uitgeoefend, en de hevige strijd die tegen dezelve gevoerd wordt, bewijst te meer hunnen invloed en zal ze bij de natie versterken!

Spr. komt nu nog tot eenige kleinere opmerkingen omtrent marktprijzen en daaruit afgeleide gevolgtrekkingen; omtrent de stelling van den heer van Foreest, dat de menschelijke wijsheid het lot van geene enkele klasse, ooit heeft kunnen verbeteren, hetgeen spr. noemt een »Turksch fatalisme;" omtrent de politieke omstandigheden buiten 's lands, waarin spr. eerder eene reden *voor* dan *tegen* het voorstel ziet, hebbende juist dat voorstel ten doel om de voortbrengende krachten der natie te sparen, wel overtuigd, dat juist die politieke omstandigheden nu reeds op de nijverheid, en den arbeid drukken; op de onderteekening van den geleidebrief aan den voorzitter, door spreker en niet door den eersten onderteekenaar van het voorstel, iets dat zich eenvoudig daarin oplost dat de brief alleen was eene beleefdheidsbetuiging aan den voorzitter, daar het voorstel zelf de namen der voorstellers in andere volgorde bevat; en eindelijk staat hij even stil bij den grond van afkeuring door den heer de Kempenaer geput uit diens stelling: dat de Finantien dit niet gedoogden, want dat die Kolonien toch *eenmaal* van het Moederland zullen afscheiden, maar die daarop dadelijk zich zelf afvragende »wanneer" en zich zelven antwoordde: »dat weet niemand," — maar die daarin toch grond vond om nu tot eenige ontheffing mede te werken.

En nu komt spr. tot het tweede hoofddeel zijner rede, beknopter dan het ander, en ook alleen de algemeene strekking betreffende. Wij geven ook hier slechts de genoegzaam verstaanbare zinsneden.

Het voorstel is in zijn oog een begin van verbetering van het stelsel. Dat stelsel strookt niet meer met den tegenwoordigen tijd. Z. i. behoort een belastingstelsel tot de meest veranderlijke zaken. Er is geen stelsel uit te denken dat overal en algemeen kan werken; wel in eenige algemeene hoofdtrekken, maar niet in *regeling*. Ons belastingstelsel, als het naar een wijs plan is daargesteld, is thans, in de tegenwoordige maatschappij in vele opzigten bedorven. Men heeft te veel gezien *wat* en niet *hoe* wordt opgebragt. Noch het voordeel des volks, noch dat der schatkist werd bij de regeling betracht. Daarbij komt dat het gebruik der noodzakelijke levensbehoeften afneemt, niettegenstaande de toeneming der bevolking. Niettegenstaande (en hij heeft hier geloofwaardige cijfers voor zich) sedert 1835 de bevolking met 15% is toegenomen, en men dus, bij niet te miskennen toenemende welvaart, ook een toenemend verbruik van eerste levensbehoeften mogt verwachten, is dit niet het geval, maar is omgekeerd, het verbruik van vleesch, granen en andere eerste levensnoodwendigheden zeer afgenomen, zoo in de steden als ten platten lande. — Ons belastingstelsel bezwaart de eerste levensbehoeften. Het behoeft hervorming. Hoe en waarin? Zóó dat zij de productie vrij laat, gelijk ook de mededinging vrij, naar binnen en buiten. De gemeente-wet heeft reeds het akcijns-stelsel binnen eene naauweren grens beperkt. De beperking van de binnenlandsche consumtie mag niet voortduren, en de toestand der middenklasse vordert dringend voorziening; dat gedeelte der middenklasse dat na aan de armoede grenst; dat gedeelte, dat gelegen is aan den breeden zoom der armen populatie. Dat deel der middenklasse moet worden behoed voor voortgaand verval, opdat de klasse der armen allengs binnen engere grenzen worde teruggetrokken. Die middenklasse eenig beter voedsel te verschaffen, is in verband met de andere deelen van het voorstel, het doel dat beoogd wordt. En nu vrage men niet is de accijns eenige centen meer of minder, maar men zegge: men belaste de voedingsmiddelen evenmin als de overige grondstoffen der nijverheid en men ga daartoe over zoo ver de finantieele krachten het toelaten.

Spreker eindigt met de betuiging dat hij zich niet vleit met hetgeen de heer van der Veen zeide, dat de regering uit vrijen wil tot hervorming van het belastingstelsel zal overgaan. Zoo iets is nog schier nergens gebeurd. Steeds heeft zulks strijd gekost. Hij herinnert aan de *League* en de daarop gevolgde afschaffing der korenwetten en verdere finantieele hervormingen in Engeland.

De Minister van Buitenl. Zaken het woord opgevat hebbende, zegt niet voornemens geweest te zijn, zich in de tegenwoordige beraadslagingen te mengen. In de rede van den vorigen Spr. is echter een punt aangevoerd, welk moet beschouwd worden als van gewigt voor het geheele ministerie, en ten einde allen verkeerden indruk deswege weg te nemen, acht ZExc. het noodzakelijk, dat punt op te nemen. De vorige Spr. heeft namelijk gezegd, dat niet het bewijs geleverd was, dat het tegenwoordige Ministerie eene andere rigting zou hebben dan het vorige. ZExc. gelooft dat, na de optreding van het Ministerie, herhaaldelijk gelegenheid kon zijn te baat genomen, om de rigting daarvan te beoordeelen. Inderdaad is het toch niet goed, dit punt telkens zoo incidenteel ter sprake te brengen. Maar genoeg, men heeft dit gedaan, en gezegd er is geen bewijs geleverd van eene andere rigting. ZExc. moet daarop zeggen, dat de kunst, om twijfelachtig te doen schijnen, wat voor een ieder duidelijk is, bij sommigen vergedreven is. Er is geen bewijs geleverd! Maar toen het Ministerie optrad, heeft het een programma uitgegeven, waarbij het de rigting van het vorige Ministerie afkeurde, en daarvoor de redenen opgaf. Dit is geschied voor de verkiezingen, en daarop is een groot aantal leden, vrienden der vorige rigting verdwenen, waaronder velen tot leedwezen van ZExc., en zijn andere leden herwaarts gezonden. De Natie heeft dus wel gezien, waarvan de heer Thorbecke zegt, dat het bewijs niet geleverd is. De Minister zou haast zeggen: er bestaat tusschen beide rigtingen eene klove, welke nimmer zal gedempt worden. Dat verschil van rigting is zoo een *axioma*, dat men veel vertrouwen moet hebben in zijne eigene rede, om daartegen te durven protesteeren. ZExc. heeft intusschen de rigting van het Ministerie niet te verdedigen. Hij moet alleen de gevraagde bewijzen aanvoeren. En dan beroept hij zich in de *eerste* plaats op het zoo even genoemde programma. Hij beroept zich op de handelingen, waarop de vorige Spr. gewezen heeft, als in strijd met zijne rigting en welke hij noemde negative bewijzen: negatief, goed, maar 't zijn bewijzen. De heer Thorbecke heeft echter eenige punten doorloopen. Hij heeft gewezen: 1°. op eene quæstie, welke ZExc wenschte dat hier nimmer wierd aangeroerd, maar als dit geschiedt, dan zal hij nooit schroomen die te behandelen: hij bedoelt de quæstie nopens de kerkgenootschappen. Maar dan moet de Minister vragen, of men niet dagen gestreden heeft met den Spr., die zijne rigting verdedigde tegen die van het kabinet? Aan deze laatste rigting was het herstel der wet te danken, welke zoo groot gevaar liep door de rigting van het vorige Ministerie, door alles los te laten, door zijn bondgenooten zelve te kompromitteren. Het gedrag van het nieuwe Ministerie, omtrent de kerkgenootschappen, zou, volgens den Spr. het vorige geregtvaardigd hebben. En het nieuwe ministerie heeft juist het tegendeel van het oude gedaan: het heeft bevestigd door de wet, wat het vorige niet kon bevestigen. 2°. heeft Spr. gewezen op de kritieke lijst van eenige organieke wetten in meergemeld programma.

Spr. heeft daardoor dus een nader bewijs van het verschil van rigting opgegeven. Ja maar, zegt hij, het Ministerie heeft die rigting niet volgehouden, daar de minister van Binnenl. Zaken heeft verklaard, dat aan eene herziening der organieke wetten niet te denken viel, voor de ondervinding hier uitspraak had gedaan. ZExc. beaamt wat zijn ambtgenoot heeft gezegd. De meening is, er zijn eenige punten opgegeven, maar men kan nu niet dadelijk elke organieke wet gaan veranderen, en elke aanmerking op eenig punt tot een ontwerp maken. Later zal het geheel overzien worden, en dan zal men de noodige voorstellen deswege doen. Wat dus de minister van Binnenl. Zaken gezegd heeft, strijdt geenszins met het programma, en het Ministerie heeft dus dat programma niet te leur gesteld. 3°. verschilt het tegenwoordige ministerie in vele punten met het vorige, omtrent de toepassing der Grondwet. Het tegenwoordige kabinet wil ten dezen nimmer in reaktionairen zin handelen, maar het verschilt, omdat het wil tegen houden den te snellen gang van het vorige ministerie. Vooral omtrent één punt dier Grondwet in monarchalen zin, is er groot verschil in de beide rigtingen.

De vorige spr. heeft gevraagd, waarin dat verschil bestond! Het wordt nog al moeijelijk ten deze te antwoorden. De spr. heeft bepaald gevraagd, waar het vorige ministerie in gebreken was gebleven aan den eerbied voor dat monarchaal gezag. Maar aan het slot zeide hij, dat het aandeel, 't welk de Koning en de ministers aan de regering hadden, geheim moest blijven. Op hetzelfde oogenblik verlangt hij intusschen deswege van het nieuwe ministerie openbaarheid! Z. Exc. zal dan ook alleen herhalen hetgeen reeds in deze Kamer is gezegd, dat het ministerie met het vorige verschilt in opvatting der Grondw. omtrent dat monarchaal beginsel. Reeds daarin is het verschil, dat het ministerie niet toegeeft hetgeen de heer Thorbecke gezegd heeft, dat de Koning is het hoofd der regering en een geheel uitmaakt met de ministers, en dat het aandeel, 't welk elk een in de regering heeft, geheim moet zijn, zoodat er een aandeel in de regering zou zijn. Neen, dit geeft het ministerie niet *toe*. De Koning is het Hoofd van den Staat; Hij regeert en gebruikt daartoe verantwoordelijke ministers. Er geschiedt niets dan zijn wil, maar de ministers zijn verantwoordelijk. Dit is een groot verschil. De Koning regeert alleen; een ieder die gewaagd heeft daaraan eene schendende hand te slaan, heeft dit niet ongestraft gedaan, en die dit verder wagen, zou daarvan evenzeer de straf ondervinden. En 4°. is ook in het tegenwoordige voorstel gebleken van het aanmerkelijk verschil, tusschen dit ministerie en het vorige bestaande, en wel uit een finantieel oogpunt. Het ministerie is geen voorstander van hetgeen door het vorige werd voorgesteld, eene belasting op de bezittingen. Het hoopt, het is geneigd de afschaffing eener belasting te kunnen voorstellen: het hoopt, neen Z. Exc. verwacht, dat de tijding daartoe spoedig daar zal zijn. Maar het verschil van rigting is daarin, dat het ministerie niet het eerst wenscht af te schaffen eene belasting, welke de meer vermogenden dragen; welke niet drukt die breeden zoom die aan de lagere klasse grenst, maar welke alleen gedragen wordt door de meervermogenden en door eenige meervermogenden uit de middelklasse. Die breede zoom, welke aan de armenklasse grenst, betaalt geen cent aan de belasting op het rundvleesch; het eet geen vleesch, of het eet varkensvleesch. Dit is het verschil van rigting, omdat het ministerie van oordeel is, dat de meervermogenden geen geschenk willen ten koste der minvermogenden. Dit nu alles, zegt Z. Exc., zijn punten van verschil. Hij verheugt zich in de gelegenheid geweest te zijn, daarvan eenige aan te wijzen. Voor de Kamer was dit niet noodig. Maar er zijn in het vaderland twee rigtingen, welke de denkbeelden van het ministerie verdenken. De eenen met goede bedoelingen, vreesde dat het kabinet te veel tot eene versleten rigting overhelde. De andere, met een ander doel, in denzelfden geest als de heer Thorbecke, zeggen: de nieuwe ministers doen niet anders dan wij; zij zijn in onze beginselen. Het is daarom Z. Exc. een genoegen, zich duidelijk te kunnen verklaren. Zijne staatkunde is nimmer exclusief geweest. Tot welke staatkundige partij men ook behoort, die met een eerlijk hart en een goed hoofd eene betrekking vraagt, zal gaarne worden aangenomen. Maar tusschen die enkele versleten rigting en hem is eene klove, welke nooit zal worden aangevuld. Z. Exc. zal nimmer van partijschappen spreken, maar wanneer hij zich op den voorgrond stelt, zal hij telkens zeggen, niet tot haar te behooren. Maar nu vraagt men, of het voorstel is eene daad van oppositie? Z. Exc. wenscht dit niet te onderzoeken. Het is hem ook zeer onverschillig, of dit al dan niet het geval is. Er is gezegd, dat men bij het voorstel geene oppositie beoogde. Z. Exc. wil het aannemen, maar hij moet toch opmerken, dat noch in de memorie van beantwoording, noch in de rede des heeren Thorbecke, hij direkt heeft hooren ontkennen, dat het eene daad van oppositie zou zijn.

Ja, maar, zegt de vorige spr., vóór de verkiezingen heeft hij verklaard, niet te willen gekozen worden als object van oppositie. Ook met den heer van Bosse was dit niet het geval, want die heeft verklaard niet als politiek man in de Kamer te willen komen, maar alleen als eene finantiele specialiteit. Dit is waar, maar zij hebben niet verklaard, dat zij geen tegenstanders van het ministerie zijn. En wat nu Z. Excs. eigene meening is, men zou, wat er ook gezegd worde, blind moeten zijn, om geene daad van oppositie te zien, wanneer *negen* leden zich vereenigen, om zich in plaats van het ministerie te stellen, en daardoor zeggen te doen, wat het ministerie had behooren te doen, en waarin het achterlijk is gebleven. De heer Thorbecke heeft dit ook niet tegengesproken. Hij heeft gewezen op art. 110 Gwt. als een kiem van oppositie. Juist. Z. Exc. is een vriend van oppositie, maar als zij eerlijk is. Het zou ongelukkig voor het land zijn, als men hier altijd zoo eenstemmig handelde, dat er nimmer gediscutieerd werd. Het zou ongelukkig zijn, als men in alles instemde, door indolentie of door zwakheid van geest, of dat men alles in afzonderlijke clubs voorbereidde. De oppozitie is loffelijk, als zij eerlijk is. Eerlijk is zij dan, als hij die oppositie voert, niet handelt in strijd met hetgeen hij vroeger gezegd of gedaan heeft, of niet vraagt hetgeen hij weet dat de regering niet doen kan. Anders is de oppositie oneerlijk. Wat de tegenwoordige oppositie is, heeft Z. Exc. niet te beoordeelen, maar genoeg hij vindt de oppositie met der daad. Hij ontmoet die gaarne in het open veld, omdat die beter is dan in het geheim te cabaleren. Z. Exc. verheugt zich dan ook over de tegenwoordige oppositie. De vraag is hier alleen: wat is 't algemeen belang? Hebben de voorstellers gelijk, de Kamer zal beslissen. Is het tegendeel waar, dan zal het het ministerie rijzen in de achting der natie. Daarom verheugt Z. Exc. zich in de daad der oppositie en in het daarvoor gekozen tijdstip, omdat (de minister zal het niet ontveinzen) er een tijdstip is, waarin de onnoozelen ligt te bewegen zouden zijn, aan dezen of geenen zijne stem te geven. Als het voorstel in een ander tijdstip ware gedaan, dan zou er de gelegenheid niet zijn geweest al de denkbeelden der voorstellers nategaan, en het voorstel als het ware uit te kleeden. Dit zal tot de natie doordringen, en als het tijdstip der verkiezingen daar is, dan zullen de kiezers beoordeelen, wie 't meeste het algemeen belang hebben behartigd; zij, die het voorstel hebben gedaan, of de ministers die het bestreden. Het is juist daarom dat het ministerie het voorstel heeft beschouwd als eene politieke daad. Daarom heeft het de *prise en considération* gewenscht. De openbare diskussie moest een en ander doen uitkomen. Daarom heeft het ministerie alles gedaan, om het openbaar onderzoek te doen plaats hebben. — Z. Exc. zegt over het voorstel in 't algemeen te spreken; want van het tonnegeld op zich zelf zwijgt hij. Daaromtrent heeft de heer v. Bosse reeds gedurende drie jaren toezeggingen gedaan, doch dit niet nageleefd.

Het voorstel tot afschaffing, in dien onaannemelijken vorm, is dus eene voortzetting der niet naleving. Z. Exc. zal niet treden, in de diskussie over het voorstel zelve. Dit behoort niet tot zijne taak, maar zijne taak was omtrent de politieke beschouwingen van het voorstel, met eenvoudigheid en waarheid de meening der regering te kennen te geven.

De vergadering is daarna gescheiden tot des avonds ten 7½ ure.

Avondzitting van Dingsdag, 20 December.

Hervatting der beraadslagingen over het voorstel der *negen* leden.

De heer *van Bosse* moet verschooning vragen, indien hij na de langdurige beraadslagingen over het voorstel gehouden, eenigzins breedvoerig het woord zal voeren. Talrijk toch waren de aanmerkingen, van velen zijden daartegen in het midden gebragt. Reeds heden morgen heeft een der voorstellers die bedenkingen ten deele beantwoord. Om de verdediging zoo geleidelijk mogelijk te maken, hebben de voorstellers hunne taak nu eenigzins verdeeld. Zij is veel omvattend. Doch eer hij die vervult, moet hij de volgende drie opmerkingen doen voorafgaan. — In de *eerste* plaats zal het hem, ook met den besten wil der wereld, niet mogelijk zijn *al* de bedenkingen, die tegen het voorstel gemaakt zijn, op te nemen; maar zoo hij dan in zijne reden eenige bedenking onbeantwoord mogt hebben gelaten, moet daaruit niet kunnen worden opgemaakt, dat hij die beaamt. In de *tweede* plaats heeft de wijze, waarop in deze discussie van zijne vroegere betrekking, zoo geen misbruik is gemaakt, hem vooral aanleiding gegeven, tegen het daarbij aangevoerde op te komen. Eindelijk in de *derde* plaats, is het aantal bedenkingen zoo groot, dat hij die niet in dezelfde logische volgorde kan behandelen. Maar de *algemeene* bedenkingen tegen het voorstel betreffen hoofdzakelijk drie punten. Het voorstel is bestreden; 1°. uit een politiek oogpunt; 2°. uit een oogpunt van algemeen financiëlen aard, omdat onze financien het niet zouden toelaten; en 3°. is het bestreden op gronden, aan het voorstel zelf ontleend.— I. Omtrent de redenen van politieken aard kan hij zeer kort zijn. Zoo lang hij de eer had, in deze vergadering het woord te voeren, heeft hij zich zelden of nooit op het politiek terrein gewaagd. Eene vijfjarige ondervinding heeft hem daarbij geleerd, dat de behandeling van politieke quæstien in zoo ruime grens zelden een practiesch nut heeft opgeleverd. Maar nu wederom dat politiek moment zoo zeer deze discussie overheerscht, nu mag hij daaromtrent tot zijn leedwezen het stilzwijgen niet langer bewaren. Hij heeft het betreurd, dat het voorstel zoo zeer op het politiek terrein is gebragt, dat politieke vraagpunten daarbij zoo zeer gemengd zijn geworden. Indien echter ook de voorstellers gebruik mogten maken van hun *regt*, om ook *hunne* politieke redenen uiteen te zetten, waarheen zou dit de discussie leiden, vooral op bedenkingen van zoo persoonlijken aard. Hier toch heette het, dat het voorstel het uitvloeisel was van gekrenkte eerzucht; daar weder een middel om zijne wraakzucht bot te vieren; ginds gekrenkte eigenliefde en wat al niet meer? Wat zou er van deze discussie worden, wanneer hij zich in dezen strijd begaf, die maar al te zeer tot personaliteiten afdaalde. Hij zal zich dan ook niet op het terrein begeven.

Hij betreurt het zeer dat sommige leden zich in den loop hunner redenen zoozeer verstout hebben met aan de voorstellers dergelijke gevoelens toe te dichten. Hij vraagt voorts aan die leden, welke den voorstellers en inzonderheid de twee daaronder behoorende oud-ministers (Thorbecke en hij) te gemoet voerden, dat het deze te doen zou zijn om hunne vroegere positie te herwinnen, — met welk regt die leden hen verdenken van op zoodanige wijze een offer te brengen aan hunne waardigheid? Hij vraagt aan hen, die deze positie niet kennen, met welk regt zij die bewering hebben gedaan en of het dan wel aannemelijk is, dat het voorstel een stap zij, om die positie te herwinnen? Hij heeft nog om eene andere reden betreurd, dat men eene dergelijke taal heeft gevoerd, omdat het hem is voorgekomen, dat daarbij bleek van een niet onaanzienlijken teruggang in de konstitutionneele ontwikkeling. Maar nu men zóó het voorstel heeft afgeschetst als afkomstig van partijmannen, moet hij toch vragen, of het de eerste keer is, dat een financieel voorstel in de Kamer is gedaan? Het is voorzeker niet de eerste keer, dat zich eene oppositie tegen de financieele maatregelen der regering, heeft gemanifesteerd. Zij, die, niet in 1853, niet in 1848, maar zich in 1846, en 1822 hebben verzet tegen de financieele maatregelen der regering, — waren dat ook partijmannen? Waren zij het, die van 1830 tot 1840 zich tegen de financieele maatregelen der regering hebben verzet, die al hare plannen afkeurden, zóó zelfs dat ze eene begrooting afstemden? Waren dat Jakobijnen, presidenten eener *république déguisée*? Neen, maar het waren eerlijke mannen, die voor hunne overtuiging dorsten uitkomen, en ook de voorstellers doen dit. Neen, het waren mannen, die van de wapens gebruik makende, die de wet hun gaf, de regering naar gemoedelijke overtuiging bestreden, even als de voorstellers. Daarom, weg met dat verwijt van partijmannen en van met baatzuchtige oogmerken bezield te zijn. Het geldt hier eene quæstie van financieelen aard, een materieel plan; en daarbij kan alleen de vraag te pas komen, of daartoe de tijd gekomen is, al of niet; of de tijd daar is om eindelijk de natie van een deel harer lasten te ontheffen? Dit en dit alleen is de quæstie, waarop het hier aankomt; en als men dan van die quæstie eene politieke quæstie wil maken en daarom het voorstel afkeuren, dan vraagt hij, of dit staatkundig gehandeld is? De tijd zal dit moeten leeren.

Hij komt hier als van zelven tot de rede van den minister van Buitenl. Zaken, dien het hem leed doet thans niet in de vergadering te zien, doch welke omstandigheid hem niet beletten zal die rede te beantwoorden. Die minister had gewaagd van de noodzakelijkheid eener konstitutionneele oppozitie, en hij heeft aan de voorstellers individueel uitgenoodigd eene verklaring af te leggen, wat zij daaronder verstaan. Nu moet spr. zijnerzijds antwoorden, dat, wanneer men onder die oppozitie in deze Kamer verstaat een stelsel, om blindelings zich tegen elken maatregel van de regering te verzetten, en aan welke oppozitie het steeds te doen ware om het der regering moeijelijk te maken — hij dan van die oppozitie geen deel uitmaakt. Maar als men er onder verstaat zij, die, onafhankelijk van de regering, een oordeel uitbrengen over maatregelen van die regering, en zich de vrijheid voorbehouden, na de regering te hebben gewaarschuwd, andere maatregelen voor te stellen, die naar hun inzien meer geschikt zijn; en wanneer het dan blijkt, dat de regering, in weerwil dier waarschuwing, van gevoelen blijft verschillen, — wanneer men dan gebruik maakt van den grondwettigen weg, om te doen wat men meent nuttig te zijn in het algemeen belang, dat is dan ja eene oppozitie, waarvan hij gaarne deel uitmaakt, maar dan is het aan die oppozitie ook niet te doen om eigenbaat, of om de regering te belemmeren en zich in hare plaats te stellen. Hij betreurt het eindelijk, dat de politieke kleur, die aan de zaak gegeven is, zoo zeer de gemoederen beneveld heeft. De heer Groen had opgemerkt, dat deze quæstie alle diskussie had gedomineerd. Spreker betreurt het, dat die politieke quæstie ook bij zoo vele andere leden op den voorgrond is gesteld, zoodat het gewigt daarvan op de meest materieele aangelegenheden invloed heeft gehad. Hij wil een voorbeeld daarvan bijbrengen. De politieke quæstie heeft den geest van den heer Groen dermate beneveld, dat hij in de memorie van toelichting tot het voorstel gelezen had iets, wat er niet in staat: dat de voorstellers namelijk ook eene afschaffing der belasting op het gemaal zonder equivalent zouden willen. Juist het tegendeel komt daarin voor. Hij moet dus die opvatting toeschrijven aan eene bijzondere vergissing, maar het blijkt daardoor ook, hoezeer dat lid door de politieke quæstie was geleid. Nog eene opmerking, die sprekers persoon betreft.

Hij ziet nogthans het nut niet in van dergelijke personele behandeling. Hij ziet niet, wat de algemeene zaak te maken heeft met personele antecedenten. Wat toch zou het baten, indien hij den heer Groen tegenvoerde; dat deze nu het ministerie ondersteunt, waaronder toch de ministers behooren van Justitie en van H. K. Eeredienst, die ook in 1848 en 1849 tot de regering behoorden, en die hij toen zoo krachtig en zoo ernstig heeft bestreden? Hij zoude ook gaarne zich van eene behandeling dier personele quæstie willen onthouden. Maar er zijn bij deze diskussien zoo vele aanvallen en beschuldigingen tegen hem gerigt, dat hij zich moeijelijk onthouden kan, daarop eenigzins te antwoorden. Ook bij die personele behandeling heeft de politieke quæstie, die niets met de zaak gemeens heeft, eenen wonderlijken invloed gehad. Zij toch, die hem de eer aandeden van zoo bijzonder te drukken op zijne vroege woorden, hebben uit enkele zinsneden hier en daar meenen af te leiden, dat hij een groot bewonderaar zou zijn van het akcijns-stelsel; en het vreemde nog daarvan is, dat al die aanhalingen ophielden, wanneer er iets anders stond. Wanneer men alles moest gelooven, wat daaromtrent is gezegd, dan zou hij een blind aanbidder zijn van het akcijns-stelsel, dan zou hij daarin niets hebben willen veranderen, en zou hij het te voren als eene misdaad hebben beschouwd, dat daarin eene enkele verandering wierd gebragt. Maar nu moet hij in herinnering brengen den tijd en de omstandigheden, waaronder hij sprak. Hij is echter nooit een verdediger van dat akcijns stelsel geweest en hij kan zich met al wat omtrent dat stelsel door den heer Thorbecke is gezegd, volkomen vereenigen. Hij heeft nooit de bezwaren daarvan verzwegen; hij heeft daar nooit een geheim van gemaakt; integendeel hij is nooit een bewonderaar van dat stelsel geweest, en heeft nadrukkelijk op de nadeelen daarvan de aandacht gevestigd. Maar, wat wilde men dan? Moest hij dan aan deze groene tafel, waar hij de belangen der schatkist moest verdedigen, dat stelsel bestrijden? moest hij dan de les vergeten van den tegenwoordigen minister van Binnenlandsche Zaken, die, geroepen om *ex tripode* eene veroordeeling uit te spreken van de organieke wetten, zich daartoe niet bevoegd rekende, omdat het wetten geldt, die hij verpligt was uit te voeren? Hij zal dus geen woord meer zeggen ten betooge, dat er in het algemeen gene tegenstrijdigheid meer bestaat in zijn vroeger gevoelen met nu.

Hij mag dan ook nopens dit punt zeggen met een der sprekers, dat er geen erger doove is dan die niet hooren wil; geen erger blinde dan die niet zien wil. Maar nu moet hij toch vragen: is er dan bij dit voorstel eene zoo geheele verandering van grondslagen, van stelsel der belastingen gelegen? Hij weet wel, dat vele leden de grondslagen afkeuren, waarop het voorstel steunt, en dat die aan veel bezwaar kunnen onderhevig zijn; maar dit neemt niet weg, dat het onregtvaardig is te zeggen, dat hij inconsequent heeft gehandeld met niet vroeger in zijne vorige betrekking een dergelijk ontwerp voor te dragen, en in zooverre had de heer Groen hem dan ook regt laten wedervaren. Van al wat hij bij eene vroegere gelegenheid over het accijns-stelsel heeft gezegd, neemt hij nog geen woord terug. Het moge dan waar zijn, dat hij iets anders zou hebben gezegd dan nu, hij blijft nog volhouden, dat met eene afschaffing der akcijnsen de mindere stand niet als met een tooverslag is geholpen noch daardoor een *eldorado* zal zijn geschapen, maar het is eene andere zaak vol te houden, dat door eene ontheffing niets hoegenaamd op de mindere klasse zou werden te weeg gebragt; dat zij daardoor in het geheel niet zou zijn gebaat. Hij heeft bij meer dan eene gelegenheid gewezen op de nadeelen van het akcijns-stelsel, vooral bij de nijverheid, tengevolge der formaliteiten, die hare ontwikkeling belemmeren. Hij heeft er meermalen op gewezen, dat door de uitbreiding van het akcijns-stelsel al meer en meer de belasting werd verhoogd en de nijverheid belemmerd. Eene vijfjarige ondervinding heeft hem daarvan overtuigd. Hij zal daarvan een enkel voorbeeld aanhalen, en wel betrekkelijk het gemaal. Men had er namelijk op gewezen, dat het voor den landbouw een zeer groot voordeel zou opleveren, als zeker nieuw werktuig tot het malen der granen geschikt, wierd toegepast. Honderde aanvragen werden daartoe gedaan, maar zij moesten alle worden afgewezen, omdat de schatkist die ontwikkeling der nijverheid niet gedoogde. Hij zal, om geen misbruik van de aandacht der vergadering te maken, daaromtrent in geene meerdere bijzonderheid komen, maar hij heeft slechts een voorbeeld willen bijbrengen nopens de nadeelen van het bestaande akcijns-stelsel. Hij is dan ook van die nadeelen steeds volkomen overtuigd geweest. Hij wijst daarbij op het slot zijner rede bij de verdediging der wet tot afschaffing van den akcijns op het varkens- en schapenvleesch ten vorige jare. Hij heeft toen verklaard, dat hij die afschaffing beschouwde als een' eersten stap tot eene verandering van het belastingstelsel, en dat men daarin verder moest gaan en niet stil staan.

Hij moest al verder wijzen op het door hem gezegde bij de aanbieding der begrooting voor 1853. Tot in September 1852 was echter eene vermindering van belastingen nooit door hem besproken; maar hij had toen aan de vertegenwoordigers verzocht, dat, indien men kon goedvinden eene verbetering of ook wel eene vermindering van belastingen voor te dragen, men de behandeling daarvan zou uitstellen, tot dat het lot der konversie zou bekend zijn. Men had dus geen regt hem voor te stellen als een verdediger van het akcijns-stelsel. Eene andere beschuldiging kwam daarop neder, dat hij vroeger niets gedaan had tot vermindering van den druk der belastingen. Maar ook dit is ongegrond. De vorige regering had wel degelijk het voornemen, den druk der mindere klasse te verminderen. Straks heeft hij reeds gezegd, dat bij de indiening der begrooting voor 1853 van dat voornemen is gebleken. Toen wilde zij, dat er beslist zou worden over de voordeelen, die uit de konversiewet zouden worden verkregen; en dan zou zij spreken over eene vermindering van belastingen; dan zou men kunnen zien, of de voordeelen, uit de konversie voort te vloeijen, konden worden gebezigd om de natie te verligten. Waarom, vraagde men verder, u. zoo verzet tegen het voorstel in 1851 tot afschaffing van 14 opcent op de grondbelasting? Zijn antwoord hierop is zeer eenvoudig. Dat voorstel was een der drie amendementen, destijds op de wet van de middelen voorgesteld. Het eerste amendement betrof de opheffing van 14 opcent van de grondbelasting; het tweede behelsde de afschaffing van den akcijns op varkens- en schapenvleesch, en het derde stelde voor om de middelen slechts voor zes maanden toe te staan. Die amendementen moest de regering wel bestrijden, omdat toen de schatkist het gemis dier inkomsten niet kon lijden, en dit is *thans* wel het geval. Toen had men nog in het vooruitzigt millioenen uitgaven tot herstel van het muntwezen; dit bragt eene groote onzekerheid in de geldmiddelen te weeg, die niemand zal ontkennen, doch welk bezwaar nu is opgeheven. Hij vraagt alzoo, of men destijds met dat bezwaar voor oogen, tot eene vermindering van belastingen kon besluiten, of men dat doen kon, zonder dat men nog weten kon, noch in 1850, noch in 1851, of het dienstjaar baten zou opleveren. Dit laatste is thans wel het geval. In der tijd heeft de vorige regering dus gemeend niet te kunnen doen, wat de tegenwoordige regering moest kunnen doen. Hij herhaalt echter ook hier, dat de vorige regering voornemens was, eene vermindering van belastingen voor te stellen, als er voldoende resultaten van de konversie zouden worden verkregen. Het grootste voordeel, daarbij te verkrijgen, was eene vermindering van uitgaven ten bedrage van 12 tonnen gouds, als maximum. En zoo komt Spr. thans op de behandeling der cijfers. Uit de memorie van toelichting, behoorende tot het hoofdst. IX A, der begrooting voor 1854 en uit de wet tot amortisatie van schuld is gebleken, dat sedert 20 December 1852 tot schulddelging is besteed eene som van ruim ƒ 692,000. Daarbij komt amortisatie van schuld door lotingen en de vermindering van rente van schuld van het loopende dienstjaar; en eindelijk de vermindering van

rente, te verkrijgen uit het fonds voor het Haarlemmermeer. Trekt men dit alles te zamen, dan heeft men eene rentebesparing van ruim 11 à 12 tonnen gouds; en onder die omstandigheden wordt eene vermindering van belastingen allezins gebillijkt en bestaat er dus thans geene reden meer om niet over te gaan tot volvoering van het plan der vorige regering in 1852.

II. De spreker gaat alsnu over tot het tweede deel zijner rede: de beschouwing van de vraag in hoe ver de tegenwoordige finanticëie toestand des lands toelaat, tot eene vermindering van belastingen over te gaan? Alvorens hij daartoe echter overgaat, moet hij nog vooraf eene algemeene opmerking maken na de rede van den minister van Finantiën.

Hij heeft bij den aanhef dier philippica wel verwacht eene vreeselijke verbrijzeling en vermorseling van het voorstel. Eene opmerking was daarbij, dat de voorstellers hadden op den voorgrond gesteld, dat de tegenwoordige regering geen spaarzaam gebruik zou maken van de geldmiddelen, en dat zij op dien grond tegen de begrooting zouden hebben gestemd. Dit is niet juist. Maar de twijfel omtrent een spaarzaam beheer is gelegen in sommige berekeningen en overgelegde bescheiden. Maar, vroeg men verder, hebt ge er dan niet op gelet, dat er meerdere uitgaven zullen noodzakelijk zijn, en op die vaderlandsche ontboezeming van sommige leden omtrent de noodzakelijkheid van meerdere uitgaven op Java? O ja, de voorstellers hebben daar wel degelijk op gelet; maar zij hebben ook gelet op zeker stuk, dat afkomstig is van de Maartsche buijen; een stuk, afkomstig van de voormalige en ook tegenwoordige ministers van Justitie en R. K. Eeredienst, van den oud-minister van Binnenl. Zaken, thans lid der Kamer (den heer de Kempenaer) en van den spreker, toen min. van Finantien en hij verwacht van hen, dat zij dit stuk ook niet zullen loochenen. Dat stuk was het verslag van den 13 November 1848 van het toenmalig ministerie aan den Koning. Dat stuk is tot zijn leedwezen bij de diskussie over de begrooting uit het oog verloren. Door een der leden is er reeds de aandacht op gevestigd, dat steeds vroeger bij de behandeling der begrooting het woord *bezuiniging* aan de orde van den dag was, terwijl men bij deze begrooting weder meer er op uit is de uitgaven te vermeerderen. Die vermeerdering is dan ook zigtbaar bij de hoofdstukken voor Buitenlandsche Zaken, voor Oorlog en voor Marine. De voorstellers nu zijn het geheel eens met de ministers, die het verslag van 1848 hadden aangeboden. Daaruit zullen wel geene groote bezuinigingen voortvloeijen; maar toch moet men de les van een matig beheer niet uit het oog verliezen, en de toepassing dier leer schijnt vele leden gansch niet gunstig voor. Hij nu is die leer wèl toegedaan én dan moet men het niet euvel duiden, dat hij, ziende de noodzakelijkheid van uitgaven aan den eenen kant om aan den anderen kant vermindering voor te dragen, wijst op de mogelijkheid daarvan met het verslag van 1848 in de hand; als hij er o. a. op wijst, dat er geene reden bestaat om ons leger, waarvoor hij de grootste achting heeft en waarvan hij in 1830 en 1831 heeft deel gemaakt, op den tegenwoordigen uitgebreiden en kostbaren voet te laten. Zoolang hij dan ziet, dat men nog iets uitgeeft wat niet noodig is, zoolang zal men hem ongeneigd vinden zijne stem aan het doen van meerdere uitgaven te geven. Hij moet daarom ernstig waarschuwen tegen die zucht van meerdere uitgaven. Weer tegen die klagt heeft men de noodzakelijkheid van meerdere uitgaven overgesteld op bepaalde onderwerpen, en heeft men daarbij gewezen op spoorwegen, op de publieke werken, op de droogmaking van het Haarlemmermeer enz. maar die uitgaven komen ook in de memorie van toelichting voor.

Hij betwijfelt echter, of daarbij door de verschillende administratien, daarin en ook in andere onderwerpen betrokken, wel die spaarzaamheid betracht wordt, als noodig is; maar wat inzonderheid de publieke werken betreft, hoe nuttig ook, gelooft hij niet, dat de uitgaven daarvoor zoo dringend noodzakelijk zijn, en meent hij, dat het daarbij meermalen lokale belangen geldt, waaraan subsidie wordt toegekend. Laten de finantieele omstandigheden dit toe, hij heeft er niets tegen, want ook het algemeen belang kan er mede gebaat zijn; maar worden er buitengewone uitgaven toegevorderd, dan heeft hij daartegen bezwaar. Men heeft ook nog gewezen op een aantal meerdere uitgaven, die in onze kolonien zouden noodzakelijk zijn. Het punt nopens het koloniaal batig slot, daarmede in verband, zal door een zijner mede-voorstellers nader opzettelijk worden behandeld. Hij zal dan ook slechts een enkel woord nopens die meerdere uitgaven in het midden brengen. De voorstellers hebben in de memorie van toelichting wel op die meerdere uitgaven gelet, maar zij hebben er ook tegenovergesteld, belangrijke meerdere inkomsten, uit Indië te verkrijgen. Hij heeft die hooren wederleggen door het betoog, dat de meerdere uitgaven worden veroorzaakt door het benoemen van meerdere ambtenaren. Hij gelooft echter niet, dat die uitbreiding ernstig gemeend is. Hij spreekt althans op het gezag van een man, die jaren lang aan het hoofd van het bestuur in Indië geweest is. Wat overigens de politieke gesteldheid buiten 's lands betreft, die men mede als een bezwaar tegen het voorstel heeft in het midden gebragt, meent hij, dat dit punt op dit oogenblik moeijelijk kan worden ter sprake gebragt. Hij gelooft toch, dat men het overal tamelijk eens is, dat men daaromtrent volkomen kan gerust zijn. Voor het overige, als men zich op het veld der hypotheses wil wagen als in de diskussien geschied is, dan zal er wel nooit tot eenige vermindering van lasten kunnen worden overgaan.

Spreker toont daarop aan, dat de berekeningen, in de memorien van toelichting en van beantwoording voorkomende, juist waren en dat de wederlegging daarvan ongegrond was. Hij licht die berekeningen nader toe en wijst het standpunt aan, waarvan men bij het opmaken derzelve is uitgegaan. Hij trekt daaruit het bewijs, dat de berekeningen, waarop het voorstel steunt, niet overdreven zijn gesteld, en men dus op goede gronden mag verwachten, dat er geene misrekening zal plaats hebben. Wat o. a. aangaat de wisselvalligheid der koloniale bijdragen, waarop door een der andere voorstellers zal worden teruggekomen, merkt hij aan, dat de heer Rochussen een krachtigen bondgenoot voor de voorstellers geweest is. Dat lid rangschikte zich niet onder de zwartgalligen, maar meende dat men het rentebedrag voor de O. I. schuld uit de koloniale hulpbronnen moest trekken, terwijl het overige moest dienen voor amortisatie, voor den aanleg van publieke werken en tot afschaffing van belastingen. Met een gering verschil komt het gedane voorstel op hetzelfde neder. Ten opzigte van berekeningen, in 1851 door hem gemaakt, wijst hij wederom op het verschil van omstandigheden tusschen 1851 en 1853. In 1851 bestonden er verschillende bezwaren, die nog te boven moesten gekomen worden. Zoo had men steeds de schatkistbiljetten noodig, waarvoor renten moesten betaald worden. Wat toen door den minister van Finantien gezegd is, was volkomen juist en gegrond, maar heeft thans de toepassing verloren. Door een lid uit Friesland, den heer Dirks, was uitgerekend, dat er nog geen behoorlijk equivalent door besparing van rente verkregen was, om tot de afschaffing van eene belasting te kunnen overgaan. Spr geeft het hem volkomen toe, dat er wel een verschil van *f* 50.000 zal bestaan, maar daarin ziet hij geen overwegend bezwaar tegen het gedane voorstel. Naar de berekening van den spreker kan bij eene goede aanwending van beschikbare kapitalen op 1 Februarij 1854 de besparing van rente tot 11 tonnen gouds geklommen zijn, waarbij men voegen moet 4 ton voor bespaarde renten ten gevolge der uitgifte van de nieuwe muntbiljetten. Daarbij moet gevoegd worden de opbrengst van den verkoop der gronden van het Haarlemmermeer. Hij gelooft dat er dan een gering verschil tusschen dat bedrag en de 16 ton van het voorstel bestaan zal. Hij geeft de geruststellende verzekering, dat de schatkist niet noodig zal hebben hare toevlugt tot het waarborgfonds voor het Haarlemmermeer te nemen. Hij grondt die zekerheid daarop, dat het grootste deel van de saldo's der Nederlandsche Bank, dat op 1 Dec. jl. 30 mill. beliep, een eigendom is van den Staat. Hij refereert zich overigens geheel tot de juiste aanmerkingen van den heer Thorbecke, dat we gerust den weg, door Engeland ingeslagen, kunnen en moeten volgen. Met gerustheid omhelst hij het stelsel van den Engelschen minister Robert Peel, die niet aarzelde het stelsel te omhelzen dat afschaffing van lasten niet altijd vermindering van inkomsten voor den Staat ten gevolge heeft.

III. Wat nu de bedenkingen tegen het voorstel zelf aangaat, geeft spr. te kennen, dat de akcijnsen op het gemaal, het geslagt, de brandstoffen, het zout en de zeep bij hem op gelijken lijn staan. Hij zou wenschen dat ze alle konden worden afgeschaft; bij hem is de eenige vraag aan welken akcijns in dat opzigt de voorkeur moet worden gegeven. Het is eene quæstie van opportuniteit, afhankelijk van het bedrag der opbrengst en van de omstandigheden. En nu beweert hij, dat op dit oogenblik de oppositie medebrengt, den akcijns op het geslagt af te schaffen. Het is zijne overtuiging, dat het verwijt, dat de wetenschap tegenwoordig die en andere belastingen in een ongunstig daglicht stelde, ongegrond is. Integendeel, vele staathuishoudkundigen zijn voorstanders van het bestaande stelsel, en zij die het afkeuren, wenschen zeker niet, dat het met eenen slag worde afgeschaft. Gedurende deze diskussien heeft men opgemerkt, dat het voorstel een overgang was tot invoering eener belasting op de inkomsten, waarvoor men hier te lande vrees koestert. Hij herinnert, dat hij als minister een voorstel deswege heeft gedaan, dat toen de goedkeuring der Kamer niet heeft mogen wegdragen. Hij renieert dat werk niet. Hij gelooft dat eene inkomsten-belasting noodzakelijk is, doch hij gelooft tevens, dat er nog eenigen tijd zal verloopen, vóór dat die verbetering in ons belastingstelsel zal kunnen gebragt worden. Als eenmaal zoodanige belasting hier te lande moet worden ingevoerd, dat hoopt hij dat er een genius over het vaderland zal waken, om het voor zulke utopiën te vrijwaren, al hij gedurende deze diskussiën gehoord heeft, dat namelijk zoodanige belasting tot 10 mill. zou moeten worden opgevoerd.

Spr. betoogt, dat de afschaffing van den akcijns op het gemaal niet is voorgesteld, omdat dit aanzienlijk bedrag zonder equivalent niet kan worden gemist. Het voorstel, om alleen den akcijns op de rogge te doen vervallen, kan, naar zijne overtuiging, alleen uitgaan van eenen minister, die het belastingstelsel in den hartader wil aantasten. Schaft men den rogge-akcijns af, dan zal de surveillance van dien op de tarwe eene onmogelijkheid worden en dan moet men tot de afschaffing van den geheelen akcijns komen. Spr. herinnert daarbij, dat de afschaffing van den rogge-accijns in 1847 door den toenmaligen minister van finantien werd voorgesteld; dat men in 1848 op datzelfde aanbeeld heeft geslagen; maar dat het uit de Memorie van Toelichting van het ontwerp van 1847 duidelijk blijkt, dat de toenmalige minister mede de overtuiging had, dat, sloeg men de hand aan den akcijns op het gemaal, men dan van zelf verder moest gaan. Ook twijfelt hij er aan, of de afschaffing van den akcijns op de rogge zoodanig voordeel zou aanbieden, als hij van het tegenwoordig voorstel verwacht. Hij beroept zich daarbij op de uitmuntende redevoering, in 1847 door den heer Faber van Riemsdijk gehouden, die het ijdele aantoonde der voorspiegeling, dat daardoor groot voordeel voor de minvermogenden zou worden verkregen. Hij wederlegt verder de gegrondheid van de gevolgtrekkingen, die de heer van Nispen heeft *afgeleid uit* de staten van de opbrengst der over de zes eerste maanden van dit jaar in een aantal gemeentens. Bij de beoordeeling dier opgaven moet niet uit het oog worden verloren, dat het grootste deel van den akcijns op het geslagt gedurende de laatste zes maanden van het jaar wordt opgebragt. Hij beroemt zich er op, dat gedurende het bestaan van het vorige ministerie eene groote onregtvaardigheid, die er bij de heffing van het geslagt plaats vond, heeft opgehouden. Hij beschouwt het patentregt als eene belasting op het inkomen der nijverheid. Hij ontkent niet, dat het de nijverheid drukt, dat het mogelijk voor verbetering vatbaar is, maar hij gelooft toch niet, dat het eene der belastingen is, die in de eerste plaats moeten worden afgeschaft. Hij kan niet toestemmen, dat de grondslagen van de personele belastingen, voor zooveel de dienstboden aangaat, nadeeligen invloed op de zedelijkheid zouden uitoefenen, hetgeen hij door het aanhalen van cijfers staaft.

Wat het voorstel zelf betreft wederlegt hij de bewering, dat het niet zou baten en dat de prijzen van het vee toch zouden rijzen. Hij toont aan, dat, zoo de akcijns wordt afgeschaft, de prijzen zullen dalen; dat er dan nog meer vleesch zal worden gegeten, en dat daardoor het doel van het voorstel zal worden bereikt. De eigen tabellen der regering bewijzen het, dat, wanneer de prijzen rijzen, er hier te lande minder vleesch gebruikt wordt. Hij gelooft dat dezelfde wetten nopens produktie en konsumtie in Engeland en hier te lande regeren. Rijzen de prijzen in Engeland dan vermindert de produktie. En zoo ook omgekeerd. Dit zal evenzeer hier het geval zijn. Hij doet daarbij uitkomen, dat men te zeer uit het oog heeft verloren, dat niet alleen de afschaffing van den akcijns wordt voorgesteld, maar dat men ook voordraagt den invoer van vleesch van het buitenland geheel vrij te stellen. Mogten werkelijk verschillende soorten van vleesch naar herwaarts worden vervoerd, dan zal dit noodwendig van grooten invloed op den prijs van het vleesch hier te lande zijn. Zoo de beweringen des tegenstanders gegrond mogten zijn, men verhooge dan de belasting; dan zal de prijs, volgens hen, dalen. Spr. zegt, dat de voorstellers zeer wel weten, dat het voorstel de kwalen van de menschheid niet zal wegnemen. Zij wenschen daaraan te gemoet te komen, iets te doen voor den burgerstand, voor de middenklasse, die daaraan werkelijk behoefte heeft. En verwijt men hun nu met kwistige hand, dat zij de volksgunst najagen, zonder dat hun voorstel baten zal, dan antwoordt hij, dat zij, die den rogge-akcijns willen afschaffen, dan ook de volksgunst najagen, en dat ook deze weten, dat, hoe wenschelijk die afschaffing ook moge zijn, zij op den prijs der levensmiddelen voor de minvermogenden weinig zal afdoen.

Voorts gelooft hij, dat de behoeftige klassen wel degelijk door den maatregel meer en goedkooper vleesch zullen kunnen verkrijgen, omdat naar mate de meer vermogenden meer vleesch gebruiken, de zoogenaamde afval voor de minvermogenden zal vermeerderen. Zoo men meer slagtvee mogt uitvoeren dan tot nu toe het geval was, dan zal daaruit wel degelijk een zeer groot voordeel voor de behoeftige klasse ontstaan. Zoo het eene waarheid ware, dat de akcijns door den meervermogende en door den rijke alleen betaald wordt, die toch tegen elken prijs vleesch koopen, dan zou eene krachtige verhooging van den akcijns wenschelijk zijn. Spr. blijft volhouden, dat de akcijns werkt als eene premie op den uitvoer. Immers het transport kost slechts *f* 12 a *f* 15, terwijl de inlander *f* 30 aan akcijns moet betalen. De vleeschhouwer kan den prijs niet naar willekeur vaststellen. De uitvoer wordt boven den invoer bevoordeeld. Spr. toont ook aan de juistheid der berekening omtrent de vermindering, die de afschaffing van den akcijns zal ten gevolge hebben. Hij heeft zijne berekeningen geput uit goede bronnen. Hij heeft juist de marktprijzen van de hoofdsteden der beide rijken genomen. Nog dezer dagen heeft hij bij twee voorname handelshuizen in Amsterdam en Rotterdam inlichtingen deswege doen inwinnen, die de juistheid zijner berkeningen hebben aangetoond en waarvan de slotsom is, dat de halprijzen te Londen oneindig goedkooper zijn dan te Amsterdam of te 's Hage en dat het bedrag van den akcijns wel degelijk een nadeeligen invloed op den verkoopprijs uitoefent.

(Vervolg in de Courant.)

Te Amsterdam bij C. L. van Langenhuysen, Drukker en Uitgever.